

Roditelji – između osobnog i društvenog

Istraživanja i analize o izazovima
modernog roditeljstva

IMPRESUM

Naziv:

**Roditelji – između osobnog i društvenog
(Istraživanja i analize o izazovima modernog roditeljstva)**

Nakladnik: Roditelji u akciji

Autorice:

- Percepcija javnosti o demografskim promjenama i izazovima modernog roditeljstva u Hrvatskoj – istraživački izvještaj – Tatjana Petrović i Branka Hodak
- Izvještaj radionica World Cafée – Magdalena Nekić

Ilustracije: Darko Križnik

Grafičko oblikovanje: ACT Printlab d.o.o., Čakovec

Fotografije: Envato Elements

Izdano: 2024.

ISBN: 978-953-8131-61-5 (pdf izdanje)

Kod korištenja podataka iz ove publikacije, obavezno je navesti izvor (naziv, nakladnik, autorice, godina izdanja). Ilustracije se ne smiju dalje koristiti.

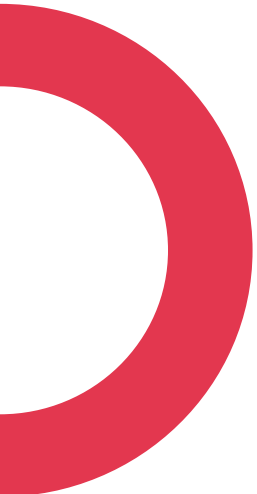
Izdavanje ove publikacije omogućeno je financijskom podrškom Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost udruge Roditelji u akciji i nužno ne izražava stajalište Nacionalne zaklade.

Roditeljstvo danas nalazi se na prekretnici koju oblikuju brojni globalni i lokalni trendovi. Demografske promjene, tehnološka transformacija, klimatske promjene i društvena globalizacija samo su neki od faktora koji direktno utječu na živote roditelja i djece. Uz sveprisutne društvene i ekonomske izazove, današnje roditeljstvo karakteriziraju visoka očekivanja i pritisci, kako unutar obitelji, tako i u širem društvenom okruženju.

Demografski trendovi u Hrvatskoj, uključujući smanjenje stope nataliteta, iseljavanje mladih i promjenu strukture obitelji, u velikoj mjeri odražavaju izazove s kojima se roditelji suočavaju. Pitanja poput usklađivanja profesionalnog i obiteljskog života, rastućih troškova života te osiguravanja kvalitetnog odgoja i obrazovanja za djecu, dodatno otežavaju svakodnevicu modernih obitelji. Istovremeno, društvo od roditelja očekuje da budu ne samo skrbnici već i stručnjaci u različitim područjima - od obrazovanja i zdravstva do socijalnih politika i održivog razvoja.

U ovom kontekstu, podrška roditeljima postaje ključni element promjene, ali i izazov za donositelje odluka, civilni sektor i društvenu zajednicu. Istraživanja i analize provedene u sklopu tematske sustavne podrške “Moderni izazovi roditeljstva i demografija” nude vrijedne uvide u potrebe i percepcije roditelja, ali i šire javnosti. Kroz metodologije poput World Café radionica i nacionalno reprezentativnih istraživanja, prikupile smo podatke koji ukazuju na nužnost sustavnih promjena i prilagodbi javnih politika.

Ova publikacija donosi rezultate istraživanja i analize koji ukazuju na potrebu za inovativnim i održivim rješenjima. Fokus je na stvaranju podržavajućeg okruženja za roditelje i djecu, osiguravanju ravnoteže između osobnog i profesionalnog života te unaprjeđenju demografske slike Hrvatske kroz strateške mjere i sustave podrške. Razumijevanje suvremenih izazova roditeljstva ključan je korak prema kreiranju društva koje njeguje dostojanstveno i kvalitetno roditeljstvo, temelj dugoročnog razvoja i stabilnosti zajednice.

Roditelji u akciji

Percepcija javnosti
o demografskim
promjenama i
izazovima modernog
roditeljstva u Hrvatskoj

**istraživački
izvještaj**

1. UVOD

U sklopu projekta Tematskih sustavnih podrški u području „Moderni izazovi roditeljstva i demografija“, koji udruga Roda provodi uz financijsku podršku Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, za potrebe udruge Roda i navedenog projekta, agencija Ipsos provela je istraživanje javnog mnijenja.

Cilj istraživanja bio je ispitati stavove građana o promjenama u demografiji i izazovima s kojima se susreću roditelji u Hrvatskoj danas.

Istraživanje je realizirano metodom osobnog intervjua u kućanstvima kao dio Ipsosova omnibus istraživanja. Uzorak je nacionalno reprezentativan i obuhvaća 1000 slučajno odabranih osoba s područja Republike Hrvatske. Prikupljanje podataka trajalo je od 1. do 25. listopada 2024. godine. Omnibus istraživanje provodi se na uzorku osoba od 16 i više godina, a rezultati su obrađeni na uzorku od 980 punoljetnih ispitanika. Unutar tog uzorka u istraživanju je sudjelovalo i 211 roditelja s kojima su dodatno obrađene roditeljske teme kako bi se bolje razumjeli specifični izazovi roditelja.

2. SAŽETAK

- Većina ispitanika u Hrvatskoj izražava zabrinutost zbog demografskih trendova, a više od 82 % pokazuje barem neku razinu zabrinutosti. Najviše je zabrinutih među osobama u dobi od 45 do 59 godina, od kojih je čak 88 % u nekoj mjeri zabrinuto. Generacija Z pokazuje najmanju zabrinutost, a 23 % uopće nije zabrinuto. Osobe sa srednjom školom najviše su zabrinute, dok su oni s višim i nižim obrazovanjem nešto manje zabrinuti. Roditelji maloljetne djece i osobe u braku ili izvanbračnoj zajednici pokazuju višu razinu zabrinutosti nego osobe bez djece ili izvan takvih zajednica. U pogledu prihoda osobe s višim prihodima zabrinutije su od onih s nižima, a regionalno gledajući, Sjeverna Hrvatska ima najviši postotak zabrinutih osoba. Nalazi pokazuju da zabrinutost varira ovisno o životnoj fazi, obrazovanju i prihodima, obiteljskim uvjetima i regionalnom kontekstu, pri čemu osobe srednje dobi, roditelji i oni u partnerskim zajednicama pokazuju veću zabrinutost zbog demografskih trendova.
- Prema percepciji ispitanika danas su u Hrvatskoj najvažniji demografski problemi iseljavanje mladih ljudi iz zemlje (90 %) i mali broj rođene djece (59 %). Podjednak broj ispitanika uvrstio je starenje stanovništva (55,1 %) i velik broj imigranata / stranih radnika (55 %) među tri glavna demografska izazova. Na temelju analize percepcije demografskih problema u Hrvatskoj evidentirane su i razlike među različitim demografskim i društvenim skupinama. Tako su roditelji djece mlađe od 18 godina (86 %) nešto manje zabrinuti zbog iseljavanja mladih ljudi iz zemlje u usporedbi s osobama bez djece (91 %). S druge strane, muškarci (59 %) pokazuju veću zabrinutost zbog starenja stanovništva u odnosu na žene (52 %). Osobe starije od 60 godina, tzv. *baby boomeri*, u odnosu na druge generacije rjeđe ističu problem velikog broja imigranata / stranih radnika (46 %), ali češće navode starenje stanovništva kao ključni problem (64 %). Generacija Z ističe problem stranih radnika češće nego druge generacije, dok visokoobrazovani ispitanici češće od drugih navode iseljavanje mladih kao važan problem.
- Analiza prioriteta mjera za rješavanje demografskih izazova u Hrvatskoj otkriva da većina ispitanika podržava povećanje financijske podrške za obitelji s djecom (60 %), što ukazuje na važnost financijske stabilnosti za poticanje nataliteta. Poboljšanje stambenih uvjeta također je visoko rangirano (57 %), s naglašenom potrebom za sigurnim stanovanjem kao temeljem za obiteljski život. Uz to polovica ispitanika smatra da treba poboljšati uvjete rada za roditelje (52 %) i osigurati dostupnost jaslica i vrtića (48 %), što ukazuje na potrebu za politikama koje omogućuju bolje balansiranje između posla i obiteljskih obaveza. Osobe s višim obrazovanjem i prihodima općenito više podržavaju sve navedene mjere u odnosu na one s osnovnim obrazovanjem i nižim prihodima. Roditelji maloljetne djece i žene posebno naglašavaju važnost dostupnosti jaslica i vrtića, što odražava njihove potrebe za podrškom u skrbi o djeci. Mlađe osobe i zaposleni naglašavaju potrebu za produženim boravkom u školama, dok osobe u dobi od 30 do 44 godine, koje su često u fazi života kada zasnivaju obitelj, naglašavaju važnost poboljšanja stambenih uvjeta. Regije poput Zagreba i Sjeverne Hrvatske, kao i pojedinci s višim obrazovanjem i prihodima, češće ističu važnost dostupnosti zdravstvenih usluga.

- Analiza prioriteta mjera podrške obiteljima u Hrvatskoj pokazuje da je isplata pune plaće tijekom rodiljnog i roditeljskog dopusta najčešće prepoznata kao korisna (44 %), što naglašava važnost financijske stabilnosti za roditelje. Izgradnja javnih stanova po priuštivim cijenama također je prepoznata kao važna (43 %) s naglašenom potrebom za stambenom sigurnošću. Osiguravanje većeg broja jaslica i vrtića važno za 33 % ispitanika odražava rastuću potrebu za pristupačnom skrbi o djeci. Povećanje iznosa dječjeg doplatka, što važnim smatra 31 % ispitanika, te postojanje univerzalnog dječjeg doplatka, važno za 29 % ispitanika, ukazuju na stalnu potrebu za financijskom pomoći. Iako fleksibilno radno vrijeme i povećanje naknada za nezaposlene roditelje imaju umjereniju podršku, ostaju važni za mnoge obitelji. Ostale mjere kao što su jednokratne potpore i poboljšanje zdravstvenih usluga iako manje prioritetne, i dalje su važne komponente podrške obiteljima.
- Najveće brige roditelja uključuju utjecaj tehnologije i interneta na razvoj djece: 63 % ispitanika svrstava ih među najvažnije, što naglašava potrebu za sigurnim i odgovornim digitalnim okruženjem. Mentalno zdravlje djece zauzima visoko mjesto među brigama (44 %), što pokazuje rastuću svijest o psihološkoj dobrobiti. Premalo vremena koje djeca provode na otvorenom ili u prirodi ističe 42 % ispitanika, što ukazuje na zabrinutost zbog smanjene fizičke aktivnosti. Zlostavljanje među vršnjacima (tzv. bullying) i dalje je prepoznato kao značajan izazov (32 %), što ukazuje na potrebu za boljim socijalnim okruženjem za djecu. Usklađivanje radnih i obiteljskih obaveza ističe 28 % ispitanika, što odražava izazove s kojima se roditelji suočavaju u balansiranju života. U percepciji tih problema postoje generacijske razlike – mlađe generacije pokazuju veću zabrinutost za digitalne i psihološke aspekte. Fizičko zdravlje djece i vrijeme koje provode sama kod kuće kao važno uočava 25 % odnosno 23 % ispitanika.
- Analiza financijskih izazova s kojima se suočavaju roditelji u Hrvatskoj pokazuje da su troškovi hrane najznačajnija prepreka: 49 % roditelja navodi ih kao glavnu financijsku poteškoću. Slijede troškovi odjeće i obuće koje ističe 47 % ispitanika. To ukazuje na stalnu potrebu za osnovnim životnim potrepštinama. Troškovi obrazovanja poput školskih potrepština i izleta predstavljaju prepreku za 33 % roditelja, dok troškovi jaslica i vrtića opterećuju 30 % ispitanika. Stanovanje je također značajan financijski izazov za 29 % roditelja, a troškovi dječje opreme za 28 %. Kada se radi o mogućnosti da si priušte različite aktivnosti, 30 % roditelja nije moglo priuštiti jednodnevne obiteljske izlete, uključujući ulaznice za nacionalne parkove ili zabavne centre. Također, 31 % roditelja nije moglo financirati višednevne školske izlete za djecu.

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

ZABRINUTOST ZA DEMOGRAFSKE TRENDOVE

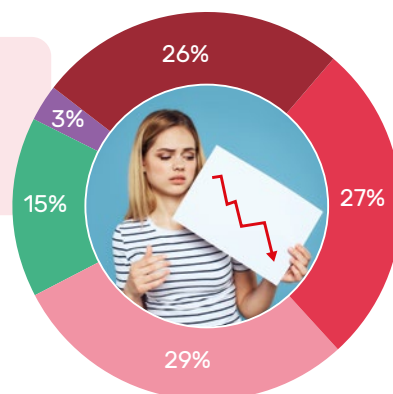
Tablica 1 - Koliko ste zabrinuti zbog demografskih trendova u Hrvatskoj (npr. niska stopa nataliteta, visoka stopa iseljavanja)?

	N	%
Broj ispitanika	980	100 %
Vrlo zabrinut/a	251	25,7 %
Zabrinut/a	270	27,6 %
Donekle zabrinut/a	286	29,1 %
Nimalo zabrinut/a	144	14,6 %
Ne znam / Nemam mišljenje	29	3,0 %

82%

građana je
zabrinuto
za demografske
trendove u Hrvatskoj

- Vrlo zabrinut/a
- Zabrinut/a
- Donekle zabrinut/a
- Nimalo zabrinut/a
- Ne znam/Nemam mišljenje

Većina ispitanika izražava **određeni stupanj zabrinutosti zbog demografskih trendova u Hrvatskoj**. Konkretno, 25,7 % ispitanika je vrlo zabrinuto, dok je 27,6 % zabrinuto, što zajedno čini **više od polovice ispitanika (53,3 %) koji su značajno zabrinuti**. Dodatnih 29,1 % ispitanika je donekle zabrinuto, što ukazuje na to da ukupno **82,4 % ispitanika osjeća barem neku razinu zabrinutosti**. Samo 14,6 % ispitanika nije nimalo zabrinuto.

Analizirajući podatke s obzirom na sociodemografske skupine, uočene su sljedeće razlike:

- U odnosu na prosjek populacije (cijeli uzorak), zabrinutost češće izražavaju osobe u dobi od 45 do 59 godina, tj. u toj je dobi 88,2 % onih koji su u nekoj mjeri zabrinuti i 9 % onih koji nisu nimalo zabrinuti. Ta dobna skupina znatno je zabrinutija ne samo u odnosu na prosjek populacije, nego i od mlađih dobnih skupina.
- Generacija Z najmanje je zabrinuta, 22,6 % ih nije nimalo zabrinuto. Najviše je zabrinuta generacija X, 89 % ih je zabrinuto. Onih koji nisu nimalo zabrinuti je 8 %.
- Osobe sa srednjom školom su u odnosu na osobe višeg i nižeg obrazovanja zabrinutije zbog demografskih trendova u Hrvatskoj. Tako je među njima 85,9 % onih koji izražavaju neku razinu zabrinutosti, dok samo 11,4 % iz te skupine nije nimalo zabrinuto. Suprotno tome, osobe s višim i nižim obrazovanjem pokazuju nešto manju zabrinutost. Tako je među visoko obrazovanim 19,7 % nezabrinutih. Slično kao i kod osoba s osnovnom školom, kod kojih je 76,6 % zabrinutih i 18,7 % nezabrinutih.
- Roditelji djece mlađe od 18 godina zabrinutiji su: 34,1 % njih vrlo je zabrinuto u usporedbi s 25,4 % vrlo zabrinutih među onima koji nisu roditelji maloljetne djece.
- Analiza prema bračnom statusu pokazuje da osobe koje su u braku ili žive u izvanbračnoj zajednici imaju višu razinu zabrinutosti – 88,8 % ih izražava zabrinutost, a 10 % ih se ne brine o toj temi. S druge strane, osobe koje nisu u braku / izvanbračnoj zajednici pokazuju nižu razinu zabrinutosti sa 70 % zabrinutih i 23,7 % nezabrinutih, što ukazuje na nešto veću opuštenost unutar te skupine.
- Osobe s nižim prihodima kućanstava manje su zabrinute (22 %) od onih s višim prihodima.
- Što se tiče regija, Sjeverna Hrvatska ističe se s najvišim postotkom zabrinutih osoba dosežući 88,8 %, što ukazuje na značajnu zabrinutost u toj regiji. Slavonija, iako ima znatan postotak zabrinutih (80,4 %), ima i najveći postotak osoba koje nisu zabrinute za demografske trendove (19,6 %).

NAJVEĆI DEMOGRAFSKI PROBLEMI

Tablica 2 - Što smatrate najvećim demografskim problemima s kojima se Hrvatska trenutno suočava? Od navedenih problema molimo odaberite tri za koje smatrate da su najveći.

	Najveći problem	Drugi problem po važnosti	Treći problem po važnosti
Broj ispitanika	980	980	980
Iseljavanje mladih ljudi iz zemlje	43,6 %	26,0 %	20,0 %
Mali broj rođene djece	19,6 %	26,5 %	23,2 %
Starenje stanovništva	12,1 %	18,9 %	24,1 %
Velik broj imigranata / stranih radnika	16,3 %	19,3 %	19,4 %
Nejednakosti u dostupnosti usluga između ruralnih i urbanih područja	6,9 %	8,4 %	11,7 %

Iseljavanje mladih ljudi iz zemlje percipirano je kao najveći problem, 43,6 % ispitanika odabralo ga je kao najvažniji. To ga čini najkritičnijim demografskim izazovom prema percepciji ispitanika, s dodatnih 26 % onih koji ga rangiraju kao drugi i 20 % onih koji ga rangiraju kao treći problem.

Mali broj rođene djece također je značajan problem, rangiran kao najveći problem od strane 19,6 % ispitanika, dok ga 26,5 % vidi kao drugi po važnosti, a 23,2 % kao treći.

Starenje stanovništva ima relativno nisku percepciju kao najveći problem (12,1 %), ali je često rangirano kao treći po važnosti (24,1 %), što pokazuje da to jest značajan problem.

Velik broj imigranata / stranih radnika također je istaknut kao značajan problem, sa 16,3 % ispitanika koji ga navode kao najveći demografski izazov. To, uz dodatnih 19,3 % onih koji ga rangiraju kao drugi i 19,4 % kao treći problem, ukazuje na sveprisutnu zabrinutost zbog utjecaja stranih radnika na demografske trendove u Hrvatskoj.

Nejednakost u dostupnosti usluga između ruralnih i urbanih područja jest prisutna, ali nije među najkritičnijim problemima. Naime, kao najveći problem vidi ga 6,9 % ispitanika, a 11,7 % vidi ga kao treći problem.

Tablica 3 - Zbirni prikaz percepcije demografskih problema u Hrvatskoj prema udjelu ispitanika koji su probleme rangirali među prva tri najvažnija

	N	%
Broj ispitanika	980	100,0 %
Iseljavanje mladih ljudi iz zemlje	878	89,5 %
Mali broj rođene djece	679	69,3 %
Starenje stanovništva	540	55,1 %
Velik broj imigranata / stranih radnika	539	55,0 %
Nejednakosti u dostupnosti usluga između ruralnih i urbanih područja	265	27 %

Prema zbirnim odgovorima ispitanika, **iseljavanje mladih ljudi iz zemlje** prepoznato je kao **najveći demografski problem s kojim se Hrvatska suočava, s visokih 89,5 % ispitanika** koji su ga rangirali među prva tri problema. Taj broj naglašava izrazitu zabrinutost javnosti zbog tog pitanja.

Mali broj rođene djece također je istaknut – 69,3 % ispitanika smatra ga jednim od tri ključna problema, što potvrđuje njegovu važnost u očima javnosti.

Starenje stanovništva i velik broj imigranata / stranih radnika dijele sličnu razinu zabrinutosti s 55,1 % odnosno 55 % ispitanika koji su ih uvrstili među tri glavna demografska izazova. To dodatno potvrđuje percepciju dugoročnog utjecaja tih problema.

Nejednakost u dostupnosti usluga između ruralnih i urbanih područja prepoznata je kao manje prioritetan izazov, ali 27 % ispitanika prepoznaje ju kao važan izazov.

U analizi percepcije demografskih problema uočene su sljedeće razlike u percepciji između demografskih skupina:

- Kada je riječ o iseljavanju mladih ljudi iz zemlje, 85,8 % roditelja djece mlađe od 18 godina ističe taj problem, a među osobama bez maloljetne djece u kućanstvu to ističe čak 90,6 % ispitanika. Mali broj rođene djece 74,9 % roditelja smatra važnim problemom, dok je taj postotak niži među osobama bez djece u kućanstvu (67,8 %).
- Muškarci (59,1 %) pokazuju nešto veću zabrinutost zbog starenja stanovništva u usporedbi sa ženama (52 %).

- Osobe starije od 60 godina, *baby boomeri*, rjeđe od ostalih dobnih skupina ističu kao problem velik broj imigranata / stranih radnika (46,4 %). Ta dobna skupina s druge strane češće od ostalih navodi starenje stanovništva (64 %), to je po njima treći demografski problem, te ga češće od ostalih generacija smatraju problemom broj jedan.
- Osobe mlađe od 30 godina, generacija Z, češće od ostalih dobnih skupina ističu velik broj imigranata / stranih radnika kao jedan od tri najveća demografska problema. Kao problem ga je izdvojilo ukupno 63 % pripadnika generacije Z.
- Visokoobrazovani češće na prvom mjestu navode iseljavanje mladih iz zemlje, a rjeđe velik broj imigranata / stranih radnika.

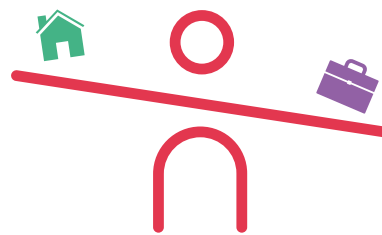
Moguća pojašnjenja ovih nalaza uključuju različite životne prioritete i perspektive među generacijama i društvenim skupinama. Na primjer, roditelji mogu biti svjesniji važnosti rađanja djece, pa to češće ističu kao prioritet, dok starije generacije vide starenje stanovništva kao dugoročni problem. Starijim generacijama poput *baby boomera* starenje stanovništva predstavlja ne samo demografski izazov već i neposredni problem zbog utjecaja na mirovinski sustav i zdravstvenu skrb. Generacija Z, suočena s globalizacijom i migracijama, može vidjeti strane radnike kao važan demografski izazov možda zbog zabrinutosti za svoja buduća radna mjesta ili potencijalni utjecaj na plaće i cijenu rada. Ta generacija može smatrati strane radnike konkurencijom na tržištu rada. Visokoobrazovani pojedinci mogu biti svjesniji ekonomskih i društvenih implikacija iseljavanja mladih stručnjaka.

PREPORUČENE MJERE ZA POBOLJŠANJE DEMOGRAFSKE SITUACIJE PREMA PERCEPCIJI ISPITANIKA.

Tablica 4 - Koje mjere mislite da bi država trebala poduzeti kako bi poboljšala demografsku situaciju?

	N	%
Broj ispitanika	980	100,0 %
Povećanje financijske podrške za obitelji s djecom	587	59,9 %
Poboljšanje stambenih uvjeta	561	57,3 %
Poboljšanje uvjeta rada za roditelje	509	52,0 %
Osiguranje dostupnosti jaslica i vrtića	471	48,1 %
Osiguranje dostupnosti zdravstvenih usluga	331	33,7 %
Poticanje povratka osoba koje su iselile iz Hrvatske	324	33,1 %
Osiguranje dostupnosti produženog boravka u školama	249	25,4 %
Strateško poticanje useljavanja stranaca	93	9,5 %

Iz analize podataka o prioritetima mjera koje ispitanici smatraju važnima za rješavanje demografskih izazova u Hrvatskoj možemo uočiti nekoliko ključnih stavova:

- 1. Povećanje financijske podrške za obitelji s djecom najpopularnija je mjera** s 59,9 % ispitanika koji je podržavaju. To sugerira da većina ljudi financijsku stabilnost smatra ključnim faktorom za poticanje obitelji na veći broj djece.
- 2. Poboljšanje stambenih uvjeta** također je visoko rangirano (57,3 %). To ukazuje na to da ispitanici prepoznaju važnost sigurnog i pristupačnog stanovanja kao jednog od temeljnih preduvjeta za obiteljski život.
- 3. Poboljšanje uvjeta rada za roditelje** važno je za 52 % ispitanika. Taj podatak pokazuje da ispitanici vide veze između fleksibilnijih uvjeta rada i mogućnosti za bolje balansiranje između posla i obiteljskog života.
4. Osiguravanje dostupnosti jaslica i vrtića podržava 48,1% ispitanika, što naglašava potrebu za dostupnim i kvalitetnim rješenjima za čuvanje djece kako bi se roditeljima omogućilo lakše sudjelovanje na tržištu rada.
5. Osiguravanje dostupnosti zdravstvenih usluga (33,7 %), poticanje povratka osoba koje su se iselile iz Hrvatske (33,1 %) te osiguravanje dostupnosti produženog boravka u školama (25,4 %) srednje su rangirane mjere.
6. Strateško poticanje useljavanja stranaca (9,5 %) najmanje je prioritetna mjera prema mišljenju javnosti.

Analiza percepcije različitih mjera koje bi mogle poboljšati demografsku situaciju u Hrvatskoj otkriva i razlike među demografskim skupinama:

- Osobe sa završenom samo osnovnom školom i one koje žive u kućanstvima s niskim prihodima sve navedene mjere podržavaju manje od onih s višim obrazovanjem i višim prihodima.
- U pogledu osiguravanja dostupnosti jaslica i vrtića uočene su sljedeće razlike: roditelji maloljetne djece ističu je češće (55 %) od onih koji to nisu (46 %); žene je ističu češće (51,8 %) u odnosu na muškarce (44 %); osobe u dobi od 30 do 44 godine očekuju veću podršku (54,9 %) u odnosu na druge dobne skupine. Osobe iz Zagreba češće nego u drugim regijama ističu tu mjeru.
- Osiguravanje dostupnosti produženog boravka u školama češće ističu mlađe osobe i zaposleni nego oni u mirovini, odnosno osobe iznad 60 godina; češće ga ističe urbano stanovništvo i osobe s visokim prihodima, kao u regijama Zagreb i okolica te Sjeverna Hrvatska.
- Poboljšanje stambenih uvjeta češće očekuju oni u dobi od 30 do 44 godine (62 %) nego oni u dobi iznad 60 godina (51 %), kao i generacija Z te roditelji.
- Osiguravanje dostupnosti zdravstvenih usluga češće ističu regije Zagreb i okolica te Sjeverna Hrvatska, kao i osobe srednjeg i višeg obrazovanja te one viših prihoda.

Tablica 5 - Koje od navedenih mjera i elemenata podrške smatrate najkorisnijima kako bi se obitelji odlučile na više djece?

	Najkorisnija	Druga po važnosti	Treća po važnosti
Broj ispitanika	980	980	980
Isplata pune plaće roditeljima tijekom korištenja porodiljnog i roditeljskog dopusta	18,3 %	14,2 %	11,7 %
Izgradnja javnih stanova koji će se iznajmljivati po priuštivim cijenama	16,5 %	13,8 %	12,3 %
Uvođenje dječjeg doplatka za svu djecu u Hrvatskoj	11,2 %	8,4 %	9,0 %
Povećanje poreznih olakšica za obitelji s djecom	10,3 %	7,5 %	10,0 %
Povećanje iznosa dječjih doplatka	9,8 %	11,3 %	10,3 %
Fleksibilnije radno vrijeme i mogućnosti rada od kuće za roditelje	7,9 %	8,9 %	10,7 %
Povećanje porodiljne i roditeljske naknade za nezaposlene roditelje	7,5 %	10,1 %	8,0 %
Osiguranje većeg broja jaslica i vrtića te više resursa za produženi boravak u školama	6,3 %	12,4 %	14,1 %
Povećanje jednokratnih novčanih potpora za novorođeno dijete (koje daje HZZO i/ili gradovi i općine)	4,7 %	4,8 %	5,6 %
Bolji pristup zdravstvenim uslugama za majke i djecu	3,0 %	5,7 %	4,8 %
Programi stručne podrške roditeljstvu, npr. tečajevi, edukacije, radionice	2,1 %	1,1 %	1,4 %

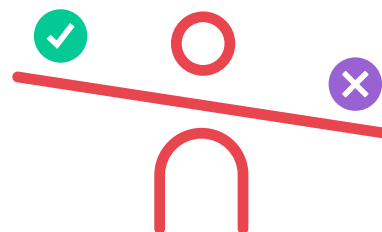
Analizom podataka o mjerama i elementima podrške koje ispitanici smatraju najkorisnijima za poticanje obitelji na više djece možemo identificirati prioritete prema rangiranju važnosti.

Isplata pune plaće roditeljima tijekom korištenja roditeljnog dopusta najčešće je rangirana kao najkorisnija mjera, s 18,3 % ispitanika koji su je odabrali kao primarnu. Ta mjera također ima visoku važnost kao druga (14,2 %) i treća po važnosti (11,7 %), što ukazuje na široku podršku među ispitanicima.

Izgradnja javnih stanova po pristupačnim cijenama također se ističe, s 16,5 % ispitanika koji je smatraju najkorisnijom mjerom te dodatnih 13,8 % i 12,3 % koji je rangiraju kao drugu i treću po važnosti. To pokazuje važnost stambene sigurnosti za obitelji.

Uvođenje dječjeg doplatka za svu djecu u Hrvatskoj i povećanje iznosa dječjih doplatka kao najkorisnije mjere vidi 11,2 % i 9,8 % ispitanika. Te mjere također su često rangirane kao druge ili treće po važnosti, što ukazuje na važnost financijske podrške za obitelji. **Povećanje poreznih olakšica za obitelji s djecom** još je jedna važna mjera s 10,3 % ispitanika koji je smatraju najkorisnijom te dodatnim postotcima u drugim kategorijama važnosti.

Osiguravanje većeg broja jaslica i vrtića te više resursa za njih dobiva na važnosti kao treća po važnosti (14,1%) iako je rjeđe birana kao najkorisnija mjera (6,3%). Niže rangirane mjere uključuju fleksibilnije radno vrijeme i mogućnosti rada od kuće, kao i povećanje roditeljske naknade za nezaposlene roditelje, koje ipak imaju značajnu podršku u nižim rangovima važnosti. Na kraju, programi stručne podrške roditeljstvu, bolji pristup zdravstvenim uslugama i druge mjere relativno su slabo prepoznate kao korisne, ali su također prisutne u raspravi o važnosti podrške obiteljima.

Tablica 6 - Zbirni prikaz percepcije korisnosti mjera podrške obiteljima rangirane među tri najvažnije prema udjelu ispitanika

	N	%
Broj ispitanika	980	100 %
Isplata pune plaće roditeljima tijekom korištenja porodiljnog i roditeljskog dopusta	433	44 %
Izgradnja javnih stanova koji će se iznajmljivati po priuštivim cijenama	417	43 %
Osiguravanje većeg broja jaslica i vrtića te više resursa za produženi boravak u školama	322	33 %
Povećanje iznosa dječjih doplataka	308	31 %
Uvođenje dječjeg doplatka za svu djecu u Hrvatskoj	280	29 %
Povećanje poreznih olakšica za obitelji s djecom	272	28 %
Fleksibilnije radno vrijeme i mogućnosti rada od kuće za roditelje	269	27 %
Povećanje porodiljne i roditeljske naknade za nezaposlene roditelje	251	26 %
Povećanje jednokratnih novčanih potpora za novorođeno dijete (koje daje HZZO i/ili gradovi i općine)	148	15 %
Bolji pristup zdravstvenim uslugama za majke i djecu	132	13 %
Programi stručne podrške roditeljstvu, npr. tečajevi, edukacije, radionice	46	5 %

Kombiniranjem rezultata s prvog, drugog i trećeg mjesta možemo primijetiti da isplata pune plaće roditeljima tijekom korištenja roditeljnog i roditeljskog dopusta ostaje najčešće prepoznata kao korisna mjera s ukupno 44 % ispitanika koji su je rangirali među prve tri. Izgradnja javnih stanova po priuštivim cijenama također zadržava visoku poziciju u percepciji ispitanika s 43 % podrške, što dodatno potvrđuje važnost stambene sigurnosti kao ključnog faktora za obitelji. Osiguravanje većeg broja jaslica i vrtića te više resursa za produženi boravak u školama dobiva značajnu pozornost s 33 % podrške, što ukazuje na rastuću potrebu za pristupačnom skrbi o djeci. Povećanje iznosa dječjih doplataka i uvođenje univerzalnog dječjeg doplatka s 31 % i 29 % ispitanika koji ih podržavaju odražavaju stalnu potrebu za financijskom pomoći obiteljima. Iako fleksibilnije radno vrijeme i rad od kuće te povećanje naknada za nezaposlene roditelje nisu na vrhu prioriteta, s 27 % i 26 % podrške oni ostaju relevantni

za mnoge obitelji. Ostale mjere poput jednokratnih potpora, poboljšanja zdravstvenih usluga i programa stručne podrške roditeljstvu, iako im je dana manja prednost u kontekstu ostalih spomenutih mjera, i dalje su prepoznate kao važne komponente sveobuhvatne podrške obiteljima.

Uočene su sljedeće razlike u prioritetima među demografskim skupinama:

- Isplata pune plaće roditeljima tijekom korištenja roditeljskog dopusta češće je istaknuta mjera među visokoobrazovanim ispitanicima, što ukazuje na njihovu svijest o važnosti financijske stabilnosti tijekom roditeljskog dopusta, kao i na vjerojatna očekivanja da im se tijekom tog razdoblja osigura ekvivalentna plaća koja odražava njihov uobičajeni prihod, koji je statistički obično viši od prosjeka. Tu mjeru više naglašava urbano stanovništvo nego ruralno. Osim toga, regija Zagreb posebno ističe tu mjeru, što može biti povezano s većim troškovima života i potrebom za većom financijskom podrškom kao i činjenicom da su u toj regiji prosječni prihodi iznad nacionalnog prosjeka.
- Izgradnja javnih stanova koji će se iznajmljivati po priuštivim cijenama također je češće istaknuta mjera među ispitanicima s visokim prihodima. Ta grupa, zajedno s visokoobrazovanim ispitanicima, može biti svjesna dugoročnih financijskih prednosti stabilnih stambenih rješenja. Osobe koje ne žive s maloljetnom djecom u kućanstvu, stanovnici Zagreba i okolice te Dalmacije, kao i oni mlađi od 30 godina te oni koji plaćaju stanarinu također izražavaju veću podršku toj mjeri, što može biti rezultat njihovih specifičnih stambenih potreba i troškova stanovanja u tim regijama.
- Osiguravanje većeg broja jaslica i vrtića te više resursa za produženi boravak u školama često podržavaju zaposleni ispitanici, što može ukazivati na potrebu za balansiranjem radnih i obiteljskih obaveza. Roditelji maloljetne djece također ističu važnost te mjere naglašavajući potrebu za kvalitetnom skrbi o djeci tijekom radnog vremena. Urbano stanovništvo, posebno u Zagrebu i okolici, izražava veću podršku toj inicijativi, što može biti povezano s većom potražnjom i potrebom za takvim uslugama u urbanim sredinama.
- Povećanje iznosa dječjih doplataka često podržavaju žene, što može odražavati njihovu ulogu u upravljanju obiteljskim financijama i potrebama djece. Ispitanici s osnovnom školom također češće podržavaju tu mjeru, što može biti povezano s potrebom za dodatnom financijskom pomoći. Osobe s nižim prihodima vide povećanje dječjih doplataka kao važan oblik podrške za poboljšanje svoje financijske situacije. Osim toga, stanovnici Slavonije izražavaju veću podršku toj mjeri, što može biti povezano s regionalnim ekonomskim izazovima i potrebom za dodatnom financijskom pomoći.

Tablica 7 - Koje od navedenih mjera i elemenata podrške smatrate najkorisnijima kako bi se obitelji odlučile na više djece? – SAMO RODITELJI (ISPITANICI KOJI IMAJU MALOLJETNU DJECU KOJA ŽIVE S NJIMA U KUĆANSTVU)

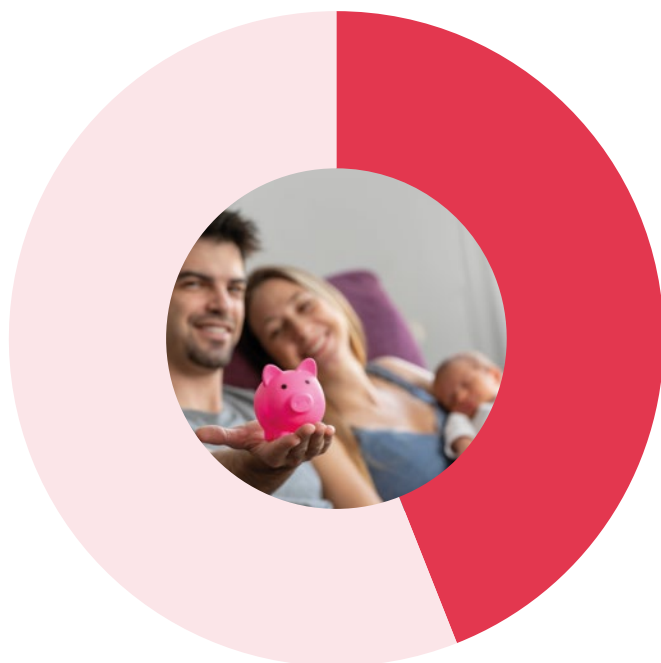
	Najkorisnija	Druga po važnosti	Treća po važnosti
Broj ispitanika	211	211	211
Isplata pune plaće roditeljima tijekom korištenja porodiljnog i roditeljskog dopusta	22,1 %	15,2 %	6,6 %
Izgradnja javnih stanova koji će se iznajmljivati po priuštivim cijenama	13,2 %	11,0 %	10,4 %
Povećanje iznosa dječjih doplataka	12,4 %	11,5 %	10,3 %
Osiguranje većeg broja jaslica i vrtića te više resursa za produženi boravak u školama	10,2 %	11,5 %	19,8 %
Povećanje poreznih olakšica za obitelji s djecom	9,6 %	8,3 %	13,9 %
Uvođenje dječjeg doplatka za svu djecu u Hrvatskoj	9,2 %	7,7 %	10,3 %
Fleksibilnije radno vrijeme i mogućnosti rada od kuće za roditelje	9,1 %	11,9 %	10,3 %
Povećanje porodiljne i roditeljske naknade za nezaposlene roditelje	5,4 %	10,4 %	9,3 %
Povećanje jednokratnih novčanih potpora za novorođeno dijete (koje daje HZZO i/ili gradovi i općine)	4,5 %	3,4 %	3,4 %
Programi stručne podrške roditeljstvu, npr. tečajevi, edukacije, radionice	1,7 %	0,1 %	0,5 %
Bolji pristup zdravstvenim uslugama za majke i djecu	1,2 %	8,5 %	5,1 %

Analizirajući podatke o mjerama i elementima podrške koje roditelji maloljetne djece smatraju najkorisnijim poticajima na više djece, primjećujemo nekoliko razlika u odnosu na opću populaciju. Isplata pune plaće roditeljima tijekom korištenja porodiljnog dopusta ostaje najvažnija mjera s 22,1 % ispitanika koji je smatraju najkorisnijom. To ukazuje na još veću važnost te mjere za roditelje u usporedbi s općom populacijom koja ju je također visoko rangirala.

Povećanje iznosa dječjih doplataka dobiva na važnosti i među roditeljima s 12,4 % onih koji je smatraju najkorisnijom mjerom. Izgradnja javnih stanova po pristupačnim cijenama i dalje je važna mjera, ali s malo manjim prioritetom među roditeljima (13,2 %) u usporedbi s općom populacijom.

Najkorisnije mjere i oblici podrške za poticanje većeg broja djece

1

44%

Isplata pune plaće
tijekom roditeljnog i
roditeljskog dopusta

2

43%

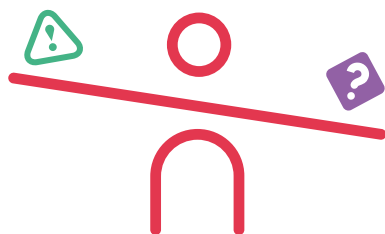
Izgradnja javnih
stanova za povoljno
iznajmljivanje

Tablica 8 - Zbirni prikaz percepcije korisnosti mjera podrške obiteljima rangirane među tri najvažnije prema udjelu ispitanika - SAMO RODITELJI (ISPITANICI KOJI IMAJU MALOLJETNU DJECU KOJA ŽIVE S NJIMA U KUĆANSTVU)

Broj ispitanika	211
Isplata pune plaće roditeljima tijekom korištenja porodiljnog i roditeljskog dopusta	43,9 %
Osiguranje većeg broja jaslica i vrtića te više resursa za produženi boravak u školama	41,5 %
Izgradnja javnih stanova koji će se iznajmljivati po priuštivim cijenama	34,6 %
Povećanje iznosa dječjih doplataka	34,2 %
Povećanje poreznih olakšica za obitelji s djecom	31,8 %
Fleksibilnije radno vrijeme i mogućnosti rada od kuće za roditelje	31,3 %
Uvođenje dječjeg doplatka za svu djecu u Hrvatskoj	27,2 %
Povećanje porodiljne i roditeljske naknade za nezaposlene roditelje	25,1 %
Bolji pristup zdravstvenim uslugama za majke i djecu	14,8 %
Povećanje jednokratnih novčanih potpora za novorođeno dijete (koje daje HZZO i/ili gradovi i općine)	11,3 %
Programi stručne podrške roditeljstvu, npr. tečajevi, edukacije, radionice	2,3 %

Isplata pune plaće roditeljima tijekom korištenja roditeljnog i roditeljskog dopusta ostaje prioritarna mjera među roditeljima s ukupno 43,9 % podrške kada se zbroje prva tri ranga. To potvrđuje njezinu ključnu važnost za roditelje. Osiguravanje većeg broja jaslica i vrtića te više resursa za produženi boravak u školama značajno se ističe s 41,5 % podrške ukazujući na potrebu za dostupnom skrbi o djeci. Izgradnja javnih stanova po priuštivim cijenama i povećanje iznosa dječjih doplataka također su visoko rangirani s podrškom od 34,6 % i 34,2 %, što naglašava važnost stambene sigurnosti i financijske podrške obiteljima.

Fleksibilnije radno vrijeme i mogućnosti rada od kuće za roditelje također su značajne mjere s 31,3 % podrške i odražavaju potrebu za ravnotežom između posla i obiteljskih obaveza. Ostale mjere poput boljeg pristupa zdravstvenim uslugama, iako manje prioritetsne, ostaju relevantne za mnoge roditelje.

IZAZOVI RODITELJSTVA

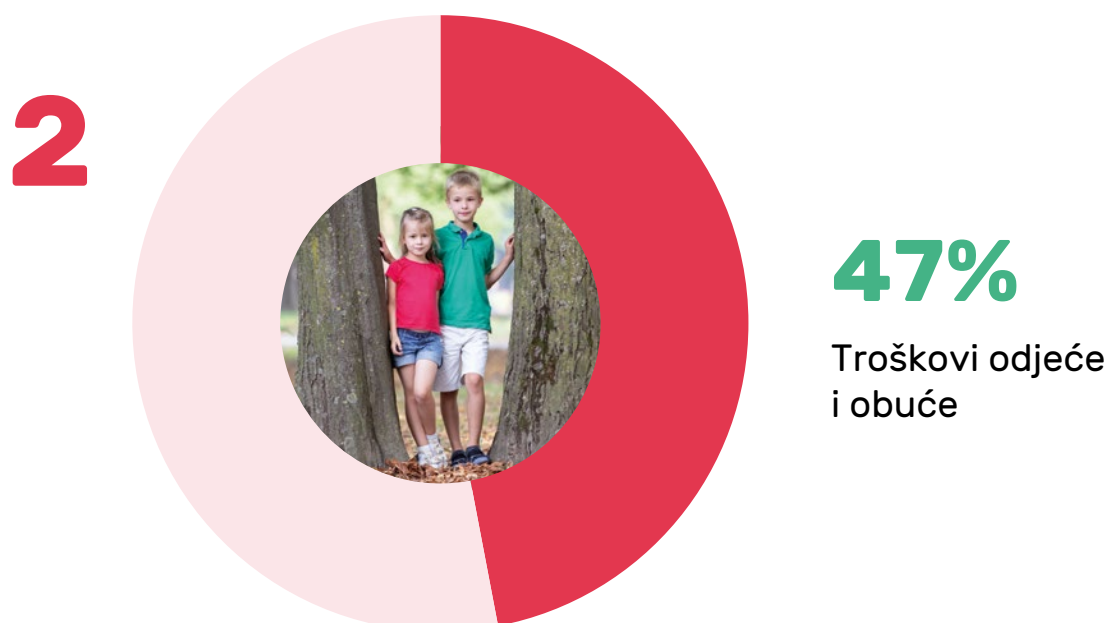
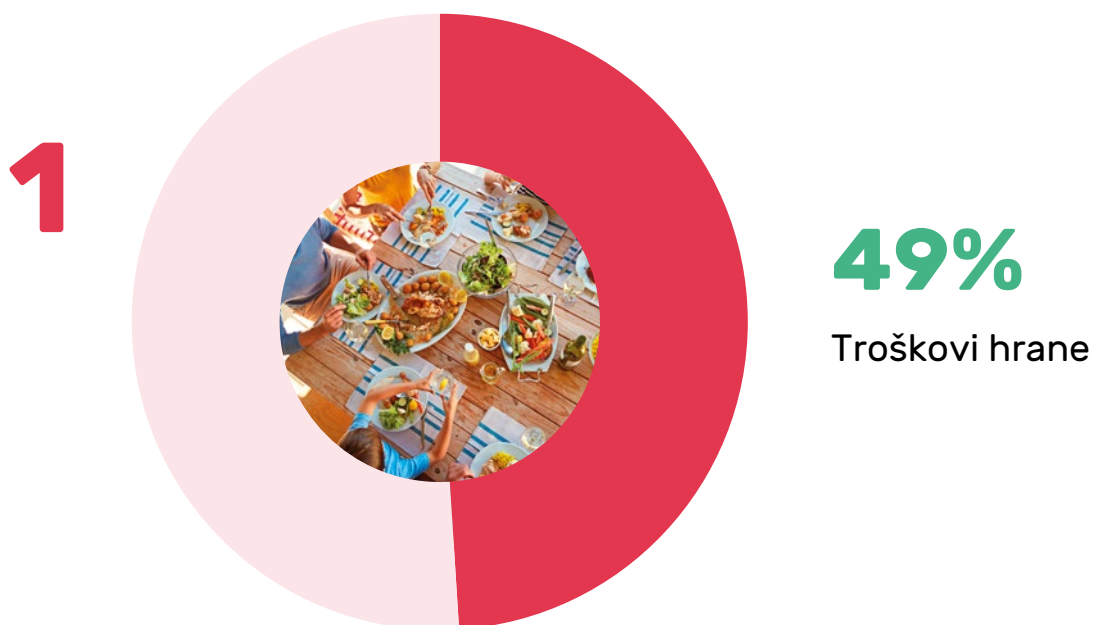
Tablica 9 - U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama koje se tiču izazova roditeljstva i odgoja djece danas ? – svi ispitanici, N = 980

	Uopće se ne slažem.	Uglavnom se ne slažem.	Niti se slažem, niti ne slažem.	Uglavnom se slažem.	U potpunosti se slažem.
Rast troškova života dodatno povećava pritisak na roditelje, koji moraju osigurati sigurnost za svoju djecu.	1 %	4 %	10 %	45 %	40 %
Roditeljima je danas teško kontrolirati opasnosti kojima su djeca izložena na internetu, npr. zlostavljanje na internetu ili neprimjereni sadržaji.	2 %	5 %	13 %	41 %	39 %
Za roditelje je danas veliki izazov kako se nositi s mentalnim zdravljem djece.	2 %	4 %	16 %	47 %	30 %
Za razliku od prijašnjih vremena, danas se od roditelja očekuje puno veća uključenost u praćenje školskih obaveza djece.	2 %	6 %	17 %	44 %	32 %
Zbog usklađivanja privatnih obaveza i poslovnog života danas je teško imati više od jednog djeteta.	7 %	14 %	20 %	39 %	20 %
Danas su roditelji prisiljeni odgajati dijete sami, bez podrške šire obitelji, što dovodi do većeg stresa za roditelje.	6 %	14 %	24 %	39 %	17 %
Trenutačno je dostupno previše informacija i savjeta o roditeljstvu, pa se teško snaći i biti siguran u svoj izbor.	5 %	11 %	29 %	37 %	17 %
Država i njezine institucije pružaju dovoljno podrške za izazove roditelja danas.	26 %	26 %	21 %	20 %	7 %

Većina ispitanika (85 %) slaže se da **rast troškova života** dodatno povećava pritisak na roditelje jer moraju osigurati sigurnost za svoju djecu. Također, 80 % ispitanika smatra da je roditeljima danas **teško kontrolirati opasnosti kojima su djeca izložena na internetu**, kao što su zlostavljanje ili neprimjereni sadržaji. Izazovi mentalnog zdravlja djece predstavljaju veliki problem za roditelje, što smatra 77 % ispitanika, a 76 % ih smatra da se od roditelja očekuje veća uključenost u praćenje školskih obaveza djece u odnosu na prijašnja vremena. Većina ispitanika (59 %) također smatra da je zbog usklađivanja privatnih obaveza i poslovnog života danas teško imati više od jednog djeteta, a 56 % smatra da odgajanje djece bez podrške šire obitelji povećava stres za roditelje. Prekomjerna količina informacija i savjeta o roditeljstvu otežava roditeljima da budu sigurni u svoj izbor, prema mišljenju 54 % ispitanika. S druge strane, većina ispitanika (52 %) ne slaže se da država i institucije pružaju dovoljno podrške za izazove s kojima se roditelji danas suočavaju.

- S tvrdnjom da je zbog usklađivanja privatnih obaveza i poslovnog života danas teško imati više od jednog djeteta češće se slažu žene nego muškarci. Žene su također osvještenije i kad je u pitanju mentalno zdravlje djece i češće se slažu i s tvrdnjom da je za roditelje danas velik izazov nositi se s mentalnim zdravljem djece.
- Generacije X i Z imaju različite stavove oko toga koliko je danas teško kontrolirati opasnosti kojima su djeca izložena na internetu, generacija Z je opuštenija u vezi s tim.

Glavne financijske prepreke roditelja

Tablica 10 - Što mislite koje od sljedećih tema najviše brinu roditelje danas u pogledu odgoja djece, a da nisu financijske prirode?

	Prva po važnosti	Druga po važnosti	Treća po važnosti
Broj ispitanika	980	980	980
Utjecaj tehnologije i interneta na razvoj djece	25 %	21 %	17 %
Premalo vremena koje djeca provode na otvorenom / u prirodi (npr. niska razina fizičke aktivnosti, teškoće usvajanja zdravijeg načina života)	15 %	13 %	14 %
Mentalno zdravlje djece	13 %	14 %	16 %
Bullying, tj. zlostavljanje od strane vršnjaka	11 %	10 %	10 %
Usklađivanje radnih i obiteljskih obaveza (posao, kućanske obaveze, školske i izvanškolske aktivnosti)	11 %	7 %	10 %
Fizičko zdravlje djece	7 %	9 %	9 %
Vrijeme koje djeca danas provode sama kod kuće	5 %	11 %	7 %
Stalno planiranje aktivnosti i praćenje školskih i izvanškolskih obaveza djece	3 %	6 %	8 %
Neravnomjerna raspodjela obiteljskih obaveza i roditeljskih uloga između majki i očeva	3 %	4 %	4 %
Akademski uspjeh djece i školski pritisci	3 %	3 %	3 %

Analizom podataka o temama koje najviše brinu roditelje danas u pogledu odgoja djece, a nisu financijske prirode, možemo zaključiti da su najveće brige povezane s **utjecajem tehnologije i interneta na razvoj djece**. Ta je tema rangirana kao prva po važnosti od strane 25 % ispitanika, druga po važnosti za 21%, i treća za 17%. To ukazuje na značajnu zabrinutost populacije glede digitalnog okruženja u kojem djeca danas odrastaju.

Druga tema koja zauzima visoko mjesto na listi prioriteta je **premalom vremenu koje djeca provode na otvorenom ili u prirodi**, što je prva briga za 15 % ispitanika, druga za 13 % i treća za 14 %. Taj podatak ukazuje na zabrinutost zbog smanjenog fizičkog kretanja i izravnog kontakta s prirodom.

Mentalno zdravlje djece zauzima treće mjesto u percepciji roditeljskih briga s 13 % ispitanika koji ga vide kao prvu, 14 % kao drugu i 16 % kao treću po važnosti. To odražava sve veću svijest o psihološkoj dobrobiti djece.

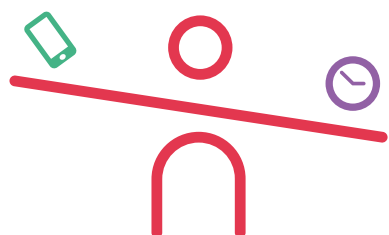
Vršnjačko zlostavljanje (bullying) također je važna tema s 11 % ispitanika koji ga smatraju prvim problemom, dok je za 10 % ispitanika drugi i treći po važnosti. Ta zabrinutost ukazuje na potrebu za boljim socijalnim okruženjem za djecu.

Usklađivanje radnih i obiteljskih obaveza također je istaknuto s 11 % ispitanika koji to vide kao prvu brigu, što odražava izazov u balansiranju profesionalnog i obiteljskog života.

Fizičko zdravlje djece, premda manje istaknuto kao prva briga (7 %), raste u važnosti u drugoj (9 %) i trećoj kategoriji (9 %), dok vrijeme koje djeca provode sama kod kuće također dobiva pažnju kao druga po važnosti (11 %). Ti podaci naglašavaju glavne izazove s kojima se roditelji suočavaju izvan financijskih aspekata, s fokusom na digitalne, zdravstvene i socijalne aspekte odgoja djece.

Tablica 11 - Zbirni prikaz roditeljskih briga o odgoju djece koje nisu financijske prirode prema udjelu ispitanika koji su teme rangirali među tri najvažnije

Broj ispitanika	980
Utjecaj tehnologije i interneta na razvoj djece	63 %
Mentalno zdravlje djece	44 %
Premalo vremena koje djeca provode na otvorenom / u prirodi (npr. niska razina fizičke aktivnosti, teškoće usvajanja zdravijeg načina života)	42 %
Bullying, tj. zlostavljanje od strane vršnjaka	32 %
Usklađivanje radnih i obiteljskih obaveza (posao, kućanske obaveze, školske i izvanškolske aktivnosti)	28 %
Fizičko zdravlje djece	25 %
Vrijeme koje djeca danas provode sama kod kuće	23 %
Stalno planiranje aktivnosti i praćenje školskih i izvanškolskih obaveza djece	18 %
Neravnomjerna raspodjela obiteljskih obaveza i roditeljskih uloga između majki i očeva	12 %
Akademski uspjeh djece i školski pritisci	10 %
Nešto drugo	3 %

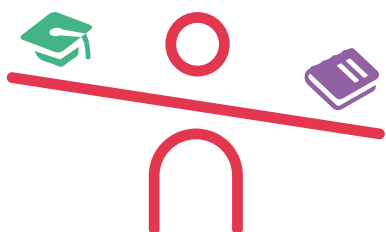
U kombinaciji rezultata s prvog, drugog i trećeg mjesta utjecaj tehnologije i interneta na razvoj djece ostaje prevladavajuća briga s ukupno 63 % ispitanika koji su je rangirali među prve tri, što naglašava važnost digitalnog okruženja u kojem djeca odrastaju. Mentalno zdravlje djece zauzima drugo mjesto (44 %) odražavajući rastuću svijest o psihološkoj dobrobiti. Premalo vremena koje djeca provode na otvorenom ili u prirodi ističe 42 % ispitanika, što pokazuje zabrinutost zbog smanje-

ne fizičke aktivnosti. Vršnjačko zlostavljanje (bullying) i usklađivanje radnih i obiteljskih obaveza također su značajni (32 % i 28 %), što ukazuje na potrebu za boljim socijalnim okruženjem i ravnotežom života. Fizičko zdravlje djece i vrijeme koje provode sama kod kuće kao važno vidi 25 % i 23 % ispitanika, što pokazuje važnost zdravlja i sigurnosti djece izvan financijskih aspekata.

- Generacija Z (mlađi od 30) i generacija X (45 do 59 godina) pokazuju veću zabrinutost za mentalno zdravlje djece u usporedbi s osobama starijim od 60 godina. To može biti rezultat veće izloženosti tih generacija temama mentalnog zdravlja kroz obrazovanje i medije, kao i njihova iskustva s društvenim promjenama koje utječu na psihološku

dobrobit mladih. Starije generacije, iako svjesne važnosti mentalnog zdravlja, mogu biti više fokusirane na druge aspekte dječjeg razvoja kao što su fizičko zdravlje ili tradicionalni obiteljski izazovi. Ti nalazi ukazuju na generacijske razlike u prioritetima i percepcijama vezanima za dobrobit djece.

- Premalo vremena koje djeca provode na otvorenom i u prirodi češće je zabrinutost među ispitanicima sa srednjom i visokom školom, što može ukazivati na njihovu svijest o važnosti fizičke aktivnosti i zdravog načina života. Također, stanovnici Zagreba i okolice ističu tu brigu više nego ostale regije, što može biti povezano s urbanim načinom života.
- Žene češće od muškaraca izražavaju zabrinutost zbog bulinga, odnosno vršnjačkog zlostavljanja. Ta razlika može biti rezultat njihove veće uključenosti u svakodnevne aktivnosti i emocionalne aspekte života djece, kao i većeg senzibiliteta prema problemima socijalne interakcije među djecom.

Tablica 12 - Što mislite koje od sljedećih tema najviše brinu roditelje danas u pogledu odgoja djece, a da nisu financijske prirode? – RODITELJI (SAMO ISPITANICI KOJI IMAJU MALOLJETNU DJECU KOJA ŽIVE S NJIMA U KUĆANSTVU)

	Prva po važnosti	Druga po važnosti	Treća po važnosti
Broj ispitanika	211	211	211
Utjecaj tehnologije i interneta na razvoj djece	27 %	23 %	10 %
Premalo vremena koje djeca provode na otvorenom / u prirodi (npr. niska razina fizičke aktivnosti, teškoće usvajanja zdravijeg načina života)	16 %	11 %	17 %
Usklađivanje radnih i obiteljskih obaveza (posao, kućanske obaveze, školske i izvanškolske aktivnosti)	15 %	9 %	15 %
Mentalno zdravlje djece	13 %	13 %	17 %
Bullying, tj. zlostavljanje od strane vršnjaka	12 %	10 %	13 %
Vrijeme koje djeca danas provode sama kod kuće	6 %	11 %	6 %
Fizičko zdravlje djece	4 %	7 %	8 %
Stalno planiranje aktivnosti i praćenje školskih i izvanškolskih obaveza djece	2 %	9 %	8 %
Neravnomjerna raspodjela obiteljskih obaveza i roditeljskih uloga između majki i očeva	2 %	5 %	2 %
Akademski uspjeh djece i školski pritisci	2 %	2 %	4 %

Analizirajući podatke isključivo za roditelje maloljetne djece o temama koje najviše brinu roditelje danas, a koje nisu financijske prirode, možemo uočiti nekoliko razlika u odnosu na opću populaciju.

Utjecaj tehnologije i interneta na razvoj djece ostaje najznačajnija briga i među roditeljima, s 27 % onih koji je smatraju prvom po važnosti i 23 % drugom. Međutim, primjetan je pad u važnosti kao treći prioritet (10 %) u usporedbi s općom populacijom, među kojom je bio ravnomjernije raspoređen između svih rangova. To može ukazivati na to da roditelji maloljetne djece imaju veći fokus na neposredne izazove nego opća populacija. Mentalno zdravlje djece prednjači po važnosti – 13 % roditelja vidi ga kao prvu i drugu brigu, 17 % kao treću. To pokazuje kontinuiranu zabrinutost roditelja za psihološku dobrobit njihove djece. Premalo vremena koje djeca provode na otvorenom i dalje je važna briga – 16 % roditelja smatra je najvažnijom, 11 % drugom po važnosti, a 17 % kao trećom. Taj uzorak sličan je općoj populaciji, što ukazuje na univerzalnu brigu oko fizičke aktivnosti i kontakta s prirodom. Bullying, tj. vršnjačko zlostavljanje, nešto je važniji među roditeljima – 12 % je onih koji ga smatraju prvim problemom, što je malo više nego u općoj populaciji. Drugi i treći rangovi ostaju slični.

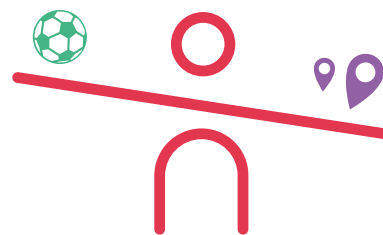
Usklađivanje radnih i obiteljskih obaveza je s 15 % istaknuto kao prva briga, što je više nego u općoj populaciji. To pokazuje specifične izazove s kojima se roditelji suočavaju u balansiranju profesionalnog i privatnog života. Druge teme poput fizičkog zdravlja, vremena provedenog samostalno kod kuće i stalnog planiranja aktivnosti zadržavaju slične rangove u obje skupine, iako s manjim razlikama u prioritetima. Ti podaci pokazuju da roditelji maloljetne djece dijele mnoge brige s općom populacijom, ali s izraženijim fokusom na balansiranje obiteljskih obaveza i utjecaj digitalne tehnologije na djecu.

Tablica 13 - Zbirni prikaz roditeljskih briga o odgoju djece koje nisu financijske prirode prema udjelu ispitanika koji su teme rangirali među tri najvažnije – RODITELJI (SAMO IS-PITANICI KOJI IMAJU MALOLJETNU DJECU KOJA ŽIVE S NJIMA U KUĆANSTVU)

Broj ispitanika	211
Utjecaj tehnologije i interneta na razvoj djece	60 %
Premalo vremena koje djeca provode na otvorenom / u prirodi (npr. niska razina fizičke aktivnosti, teškoće usvajanja zdravijeg načina života)	44 %
Mentalno zdravlje djece	43 %
Usklađivanje radnih i obiteljskih obaveza (posao, kućanske obaveze, školske i izvanškolske aktivnosti)	39 %
Bullying, tj. zlostavljanje od strane vršnjaka	35 %
Vrijeme koje djeca danas provode sama kod kuće	23 %
Fizičko zdravlje djece	19 %
Stalno planiranje aktivnosti i praćenje školskih i izvanškolskih obaveza djece	19 %
Neravnomjerna raspodjela obiteljskih obaveza i roditeljskih uloga između majki i očeva	9 %
Akademski uspjeh djece i školski pritisci	8 %

Analizirajući podatke zbirno, primjećujemo da je utjecaj tehnologije i interneta na razvoj djece najznačajnija briga i među roditeljima, 60 % roditelja rangira je među prve tri teme, što potvrđuje njihovu zabrinutost zbog digitalnog okruženja u kojem djeca odrastaju. Premalo vremena na otvorenom također je visoko rangirano (44 %), što pokazuje univerzalnu brigu oko fizičke aktivnosti i vremena provedenog u prirodi.

Mentalno zdravlje djece zadržava važnost među roditeljima (43 %), odražavajući rastuću svijest o psihološkoj dobrobiti djece. Usklađivanje radnih i obiteljskih obaveza istaknulo je 39 % roditelja, što je više nego u općoj populaciji. To naglašava izazove balansiranja profesionalnog i privatnog života. Vršnjačko zlostavljanje (buling) i dalje je važna briga, ističe ga 35 % roditelja, što pokazuje potrebu za boljim socijalnim okruženjem za djecu. Ostale teme kao što su vrijeme provedeno samostalno kod kuće i fizičko zdravlje djece zadržavaju sličan rang, ukazujući na slične prioritete među roditeljima i općom populacijom, ali s izraženijim fokusom na specifične obiteljske izazove.

SEKCIJA ZA RODITELJE

Tablica 14 - Razmišljajući o svojim životnim okolnostima i planovima, biste li rekli da imate:

	N	%
Broj ispitanika	211	100,0 %
Više djece nego što ste očekivali/planirali	21	10,1 %
Manje djece nego što ste očekivali/planirali	37	17,3 %
Onoliko djece koliko ste očekivali/planirali	129	61,2 %
Ne znam. / Radije ne bih odgovorio/la.	24	11,4 %

Većina ispitanika koji su roditelji (61,2 %) ima onoliko djece koliko su očekivali ili planirali. Manji postotak (17,3 %) ima manje djece nego što su planirali. Samo 10,1 % ispitanika ima više djece nego što su očekivali te dodatno 11,4 % ispitanika nije sigurno ili radije ne bi odgovorilo.

Tablica 15 - Koliko su vam (bili) važni sljedeći aspekti donošenja odluke o broju djece?

	Uopće nije važno	2	3	4	Izrazito važno
Podrška partnera/ice i obitelji	5 %	3 %	12 %	15 %	64 %
Utjecaj na kvalitetu veze s partnerom/icom	7 %	3 %	13 %	25 %	52 %
Stambeni uvjeti	10 %	3 %	13 %	22 %	52 %
Financijska sigurnost	7 %	4 %	16 %	24 %	49 %
Sigurno radno mjesto	10 %	5 %	16 %	19 %	50 %
Vlastito reproduktivno zdravlje i/ili reproduktivno zdravlje partnera/ice	11 %	7 %	14 %	17 %	51 %
Osobne vrijednosti i uvjerenja	6 %	7 %	21 %	22 %	44 %
Dostupnost zdravstvenih usluga za majke i djecu	10 %	8 %	18 %	19 %	46 %
Mogućnost usklađivanja posla i privatnog života s obzirom na zahtjeve poslodavca za stalnom dostupnošću i visokim intenzitetom rada	11 %	7 %	21 %	24 %	37 %
Dostupnost jaslica, vrtića i produženog boravka u školama	16 %	6 %	17 %	17 %	44 %
Fleksibilnost posla	13 %	8 %	21 %	23 %	34 %
Uvjeti rađanja u rodilištima	16 %	9 %	23 %	16 %	36 %
Financijska podrška države za roditelje (iznosi jednokratnih naknada, naknade za porodiljni i roditeljski dopust, porezne olakšice, dječji doplatak i sl.)	14 %	11 %	25 %	17 %	34 %
Prijašnje iskustvo poroda	24 %	13 %	22 %	13 %	28 %
Karijera i profesionalni razvoj	22 %	9 %	29 %	18 %	22 %
Zabrinutost zbog utjecaja klimatskih promjena na budućnost	31 %	19 %	22 %	11 %	16 %
Društvena očekivanja ili očekivanja obitelji i prijatelja	34 %	17 %	26 %	12 %	12 %

Analizirajući važnost različitih aspekata pri donošenju odluke o broju djece, možemo primijetiti da su **podrška partnera/ice i obitelji najvažniji faktori za većinu ispitanika, 79 % te aspekte smatra važnima**. Utjecaj na kvalitetu veze s partnerom/icom i stambeni uvjeti također su značajni, 77 % odnosno 74 % ispitanika ih smatra važnima. Financijska sigurnost i sigurno radno mjesto također su ključni (73 % i 69 %).

Vlastito reproduktivno zdravlje i zdravlje partnera/ice važno je za 68 % ispitanika. Osobne vrijednosti i uvjerenja te dostupnost zdravstvenih usluga za majke i djecu važni su za 66 % i 65 % ispitanika. Mogućnost usklađivanja posla i privatnog života važna je za 61 % ispitanika.

Dostupnost jaslica, vrtića i produženog boravka u školama važno je za 61 % ispitanika, dok je fleksibilnost posla važna za 57 %. Uvjeti rađanja u rodilištima važni su za 52 % ispitanika, dok financijska podrška države za roditelje ima važnost za 51 % ispitanika.

Prijašnje iskustvo poroda važan je faktor za 41 % ispitanika, dok su karijera i profesionalni razvoj važni za 40 %. Zabrinutost zbog utjecaja klimatskih promjena na budućnost važna je za samo 27 % ispitanika, a društvena očekivanja ili očekivanja obitelji i prijatelja za 24 % ispitanika.

Ti podaci ukazuju na to da su emocionalna podrška i ekonomski faktori najvažniji pri donošenju odluka o proširenju obitelji.

Tablica 16 - Koliko su vam (bili) važni sljedeći aspekti pri odlučivanju o broju djece? - prosjek

	Prosjek 1-5
Podrška partnera/ice i obitelji	4,3
Financijska sigurnost	4,1
Utjecaj na kvalitetu veze s partnerom/icom	4,1
Stambeni uvjeti	4
Sigurno radno mjesto	3,9
Osobne vrijednosti i uvjerenja	3,9
Vlastito reproduktivno zdravlje i/ili reproduktivno zdravlje partnera/ice	3,9
Dostupnost zdravstvenih usluga za majke i djecu	3,8
Mogućnost usklađivanja posla i privatnog života s obzirom na zahtjeve poslodavca za stalnom dostupnošću i visokim intenzitetom rada	3,7
Dostupnost jaslica, vrtića i produženog boravka u školama	3,7
Fleksibilnost posla	3,6
Financijska podrška države za roditelje (iznosi jednokratnih naknada, naknade za porodiljni i roditeljski dopust, porezne olakšice, dječji doplatak i sl.)	3,5
Uvjeti rađanja u rodilištima	3,5
Karijera i profesionalni razvoj	3,1
Prijašnje iskustvo poroda	3,1
Zabrinutost zbog utjecaja klimatskih promjena na budućnost	2,6
Društvena očekivanja ili očekivanja obitelji i prijatelja	2,5

Tablica 17 - Koje su glavne financijske prepreke s kojima se suočavate kao roditelj?

	N	%
Broj ispitanika	211	100,0 %
Troškovi hrane	104	49,1 %
Troškovi odjeće i obuće	100	47,3 %
Troškovi škole poput različitih školskih potrepština ili školskih izleta	70	33,1 %
Troškovi jaslica i vrtića	63	30,0 %
Troškovi stanovanja	60	28,7 %
Troškovi dječje opreme (npr. kolica, autosjedalice i sl.)	58	27,7 %
Troškovi izvannastavnih aktivnosti	55	26,3 %
Troškovi prijevoza	46	22,0 %
Nemamo financijskih prepreka	43	20,4 %
Zdravstveni troškovi	37	17,4 %
Troškovi produženog boravka u školama	28	13,3 %
Troškovi igračaka	25	11,7 %

Analizirajući podatke o glavnim financijskim preprekama s kojima se suočavaju roditelji, možemo uočiti da su **najznačajniji troškovi povezani s osnovnim potrebama poput hrane i odjeće**. Naime, 49,1 % ispitanika navodi troškove hrane kao glavnu financijsku prepreku, dok 47,3% ispitanika ističe troškove odjeće i obuće. **Troškovi povezani s obrazovanjem**, poput školskih potrepština ili izleta, predstavljaju prepreku za 33,1% ispitanika.

Troškovi jaslica i vrtića važni su za 30 % roditelja, dok 28,7 % navodi troškove stanovanja kao važnu financijsku prepreku. Troškovi dječje opreme kao što su kolica i autosjedalice prepreka su za 27,7 % ispitanika, a troškovi izvannastavnih aktivnosti za 26,3 %. Prijevoz također predstavlja prepreku za 22 % roditelja.

Zdravstveni troškovi prepreka su za 17,4 %, troškovi produženog boravka u školama za 13,3 %, a troškovi igračaka za 11,7 % ispitanika.

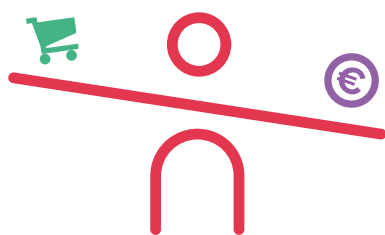
Ti podaci ukazuju na to da su osnovni troškovi života i obrazovanja najčešće prepreke s kojima se roditelji suočavaju.

Zanimljivo je primijetiti da 20,4 % roditelja navodi da nemaju financijskih prepreka.

Tablica 18 - Jeste li si u posljednjih 12 mjeseci mogli financijski priuštiti sljedeće stvari za obitelj i djecu?

	Da	Ne
Zimovanje i/ili skijanje izvan mjesta stanovanja, barem nekoliko dana	37,4 %	62,6 %
Odlazak djeteta na višednevni vrtički/školski izlet, maturalac i sl.	69,3 %	30,7 %
Ulaznice i odlazak na jednodnevni obiteljski izlet izvan mjesta stanovanja (npr. nacionalni park, toplice, aquapark, zabavni/adrenalinski centar i sl.)	70,1 %	29,9 %
Obrok u klasičnom restoranu	72,0 %	28,0 %
Ljetovanje na moru, izvan mjesta stanovanja, barem nekoliko dana	72,0 %	28,0 %
Odlazak u muzej, galeriju, zoološki vrt i sl. u blizini mjesta stanovanja	73,9 %	26,1 %
Odlazak na koncert ili sportski događaj	74,3 %	25,7 %
Odlazak u kino	82,4 %	17,6 %
Obrok u fast food restoranu	84,0 %	16,0 %
Odlazak djeteta na jednodnevni vrtički/školski izlet	86,2 %	13,8 %

Analizirajući podatke o financijskoj dostupnosti različitih aktivnosti za obitelj i djecu u posljednjih 12 mjeseci, primjećujemo značajne razlike u priuštivosti tih aktivnosti. Zimovanje ili skijanje izvan mjesta stanovanja aktivnost je koju si većina ispitanika (62,6 %) nije mogla priuštiti. S druge strane, većina roditelja (86,2 %) mogla je financijski omogućiti odlazak djeteta na jednodnevni vrtički ili školski izlet, što sugerira da su kraće i manje zahtjevne aktivnosti financijski dostupnije.

Odlazak na višednevne izlete poput maturalca bio je moguć za 69,3 % ispitanika, dok je 70,1 % moglo platiti ulaznice i odlazak na jednodnevni obiteljski izlet, što uključuje posjete nacionalnim parkovima ili zabavnim centrima. Obrok u klasičnom ili restoranu brze hrane bio je financijski izvediv za većinu ispitanika (72 % za klasični i 84 % za restoran brze hrane).

Ljetovanje na moru bilo je moguće za 72 % ispitanika, dok je posjet kulturnim ili zabavnim institucijama kao što su muzeji ili zoološki vrtovi bilo dostupno za 73,9 % ispitanika. Odlazak na koncerte ili sportske događaje bio je moguć za 74,3 %, a odlazak u kino za čak 82,4 % ispitanika.

Ti podaci ukazuju na to da su kraće, lokalne i manje skupe aktivnosti poput izleta i odlaska u kino financijski dostupnije većini ispitanika, dok su skuplje aktivnosti poput zimovanja slabije dostupne.

S druge strane, oko 30,7 % ispitanika nije moglo djetetu priuštiti odlazak na višednevne vrtičke ili školske izlete poput maturalca. Osim toga, 29,9 % roditelja nije moglo platiti ulaznice i jednodnevni obiteljski izlet izvan mjesta stanovanja kao što su posjeti nacionalnim parkovima ili zabavnim centrima.

Tablica 19 - Gdje se sve informirate o temama vezanima uz roditeljstvo i odgoj djece?

	N	%
Broj ispitanika	211	100,0 %
Obitelj, rodbina i prijatelji	151	71,9 %
Pedijatar / liječnik primarne zdravstven skrbi	101	47,7 %
Grupe roditelja djece koja s vašim djetetom pohađaju školu/vrtić (roditeljske WhatsApp i Viber grupe)	63	30,1 %
Stručna literatura i znanstveni članci o roditeljstvu i odgoju djece	59	28,2 %
Neki drugi stručnjaci iz područja roditeljstva (npr. odgajatelji, psiholozi, pedagozi i sl.)	52	24,6 %
Roditeljske grupe na društvenim mrežama (Facebook, forumi i sl.)	48	22,5 %
Publicistička literatura o roditeljstvu i odgoju djece	22	10,3 %
Udruge specijalizirane za roditeljstvo	13	6,2 %
Influenceri i blogeri na društvenim mrežama	3	1,4 %

Analizirajući podatke o izvorima informacija o roditeljstvu i odgoju djece kojima se roditelji koriste, primjećujemo da se većina ispitanika oslanja na osobne kontakte. Naime, 71,9 % roditelja informacije dobiva od obitelji, rodbine i prijatelja, što svjedoči o povjerenju u bliske osobe i njihov savjet. Pedijatri i liječnici primarne zdravstvene skrbi također su važan izvor informacija za 47,7 % roditelja, što pokazuje da se uvažavaju stručni medicinski savjeti.

Manje od trećine ispitanika (30,1 %) informira se putem grupa roditelja djece koja pohađaju školu s njihovom djecom, dok 28,2 % čita stručnu literaturu i znanstvene članke o roditeljstvu. Neki drugi stručnjaci iz područja roditeljstva poput odgajatelja izvor su informacija za 24,6 % roditelja.

Preko roditeljskih grupa na društvenim mrežama informira se 22,5 % roditelja, što pokazuje umjerenu popularnost digitalne komunikacije za razmjenu iskustava i savjeta. Publicistička literatura koristi se u manjoj mjeri (10,3 %), dok specijalizirane udruge za roditeljstvo privlače samo 6,2 % roditelja. *Influenceri* i blogeri na društvenim mrežama imaju najmanju popularnost s 1,4 %.

Ti podaci pokazuju da roditelji najviše vjeruju osobnim kontaktima i stručnim medicinskim savjetima, dok se manje oslanjaju na digitalne i specijalizirane izvore informacija.

Tablica 20 - Niže se nalazi niz tvrdnji o izazovima roditeljstva u digitalnom i internetskom okruženju. Molimo označite koliko se navedene tvrdnje odnose na vas osobno.

	Uopće se ne odnosi na mene.	Ne odnosi se na mene.	Niti se odnosi niti se ne odnosi na mene.	Donekle se odnosi na mene.	Potpuno se odnosi na mene.
Aktivno se zanimam za aktivnosti koje moje dijete/djeca rade na internetu i digitalnim uređajima.	4 %	2 %	13 %	35 %	47 %
Razgovaram s djetetom/djecom o sadržajima koje gledaju/koriste na internetu.	3 %	4 %	15 %	29 %	50 %
Ograničavam vrijeme koje moje dijete/djeca provode na mobitelu, tabletu, igraćim konzolama ili računalu.	4 %	7 %	14 %	33 %	41 %
Ograničavam vrijeme koje moje dijete/djeca provode gledajući televizijski program.	5 %	10 %	17 %	32 %	35 %
Smatram da su vrijeme koje moje dijete/djeca provode vani u igri na otvorenom i vrijeme pred ekranima u ravnoteži.	6 %	8 %	19 %	29 %	37 %
Čak i uz sva ograničenja koja postavljam kao roditelj, smatram da moje dijete/djeca provode previše vremena na ekranima.	9 %	12 %	17 %	37 %	25 %
Osjećam da nisam dovoljno tehnološki vješt/a da mogu pratiti što moje dijete/djeca rade na digitalnim uređajima i internetu.	27 %	22 %	19 %	23 %	10 %

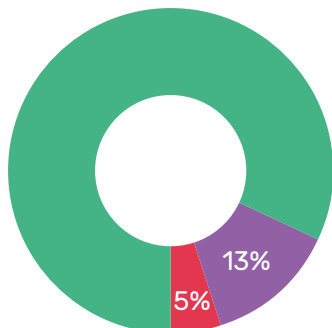
Iz analize podataka o stavovima roditelja prema **aktivnostima djece na internetu i digitalnim uređajima** možemo primijetiti da se **većina roditelja aktivno zanima za te aktivnosti** s 82 % onih koji navode da se to donekle ili potpuno odnosi na njih. Također, 79 % roditelja razgovara s djecom o sadržajima koje gledaju ili koriste na internetu. S druge strane, **74 % roditelja postavlja ograničenja na vrijeme** koje njihova djeca provode na mobilnim, tabletima, igraćim konzolama ili računalima.

Kada je riječ o gledanju televizijskog programa, 67 % roditelja ograničava vrijeme koje djeca provode pred televizorom. Što se tiče ravnoteže između vremena provedenog vani u igri i vremena pred ekranima, 66 % roditelja smatra da je ta ravnoteža postignuta. Međutim, 62 % roditelja ipak smatra da djeca provode previše vremena na ekranima, unatoč postavljenim ograničenjima.

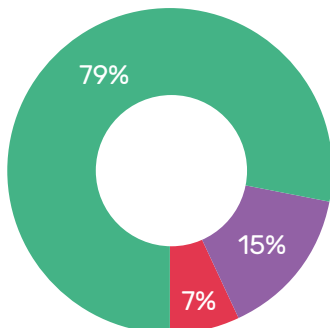
Zanimljivo je da **33 % roditelja osjeća da nisu dovoljno tehnološki vješti kako bi pratili što njihova djeca rade na digitalnim uređajima i internetu**, što ukazuje na potrebu za boljim obrazovanjem i podrškom u ovom području.

Ti podaci pokazuju da većina roditelja aktivno sudjeluje u digitalnim aktivnostima svoje djece, ali se suočavaju s izazovima u održavanju ravnoteže i praćenju digitalne pismenosti.

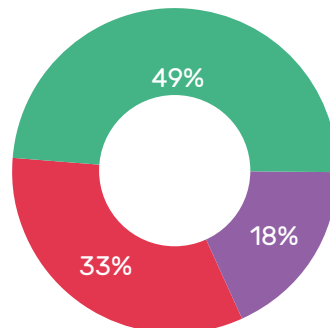
Aktivno se zanimam za aktivnosti djece na internetu i uređajima

Razgovaram s djecom o sadržajima koje prate na internetu

Osjećam da nisam dovoljno tehnološki vješt da mogu pratiti što djeca rade na uređajima i internetu

● NE ● DA ● NE ZNAM

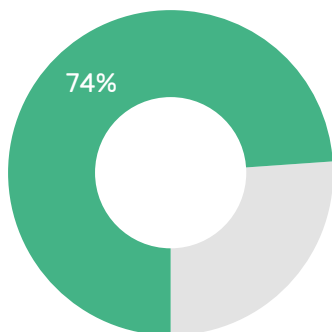
AKTIVNA UKLJUČENOST RODITELJA

RAZGOVOR KAO KLJUČ

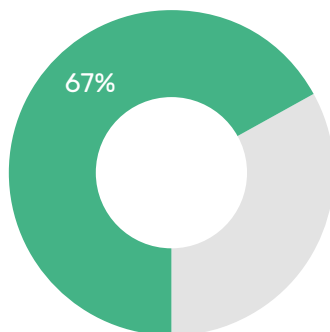
TEHNOLOŠKA (NE)SIGURNOST

Ograničavam djeci vrijeme koje provode...

... na internetu i uređajima

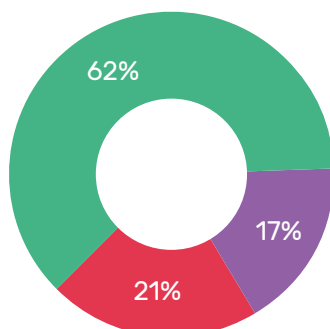

... Gledajući TV program

POSTAVLJANJE OGRANIČENJA

Čak i uz sva ograničenja koja postavljam kao roditelj, smatram da djeca provode previše vremena na ekranima

● NE ● DA ● NE ZNAM

DRUŠTVENI PROBLEMI

Analiza podataka o percepciji društvenih problema i ocjeni institucija u Hrvatskoj pokazuje nekoliko ključnih uvida. Prvo, većina ispitanika (71,6 %) smatra da se Hrvatska kreće u pogrešnom smjeru, dok samo 19,8 % vjeruje da je smjer dobar. To nezadovoljstvo odražava se i u ocjenama institucija, pri čemu Vlada Republike Hrvatske i Hrvatski sabor dobivaju niske ocjene. Vlada je dobila najviše jedinica (30,4 %) i dvojki (30,5 %), dok je Hrvatski sabor još lošije ocjenjen s 40,8 % jedinica. Predsjednik Republike Hrvatske dobiva nešto bolje ocjene, ali i dalje prevladavaju niske ocjene (22,7 % jedinica i 21,2 % dvojki).

Kada je riječ o najvećim društvenim problemima, inflacija i visoke cijene dominiraju s 22,5 %, dok je nezadovoljavajući životni standard drugi najveći problem prema percepciji građana (17,9 %). Korupcija i kriminal također su visoko na popisu (11,6 %). Kada se razmatraju svi društveni problemi zajedno, visoke cijene i inflacija najčešće su spominjani (71,1 %), a slijede ih životni standard (60,5 %), socijalni status umirovljenika (52,2 %) te korupcija i kriminal (48,2 %).

Tablica 21 - Općenito govoreći, mislite li da se stvari u Hrvatskoj kreću u dobrom ili u pogrešnom smjeru?

	N	%
	980	100,0 %
U dobrom smjeru	194	19,8 %
U pogrešnom smjeru	701	71,6 %
Ne znam.	84	8,6 %

72%

građana smatra da se zemlja kreće u **pogrešnom** smjeru

Tablica 22 - Kojom biste ocjenom od 1 do 5, kao u školi, ocijenili rad svake od sljedećih institucija uzimajući u obzir njihove ovlasti i ulogu u političkom sustavu?

	1	2	3	4	5	Ne zna
Vlada Republike Hrvatske	30,4 %	30,5 %	23,4 %	10,3 %	2,5 %	2,9 %
Predsjednik Republike Hrvatske	22,7 %	21,2 %	28,8 %	17,2 %	6,2 %	3,8 %
Hrvatski sabor	40,8 %	31,5 %	17,3 %	6,3 %	0,7 %	3,4 %

Vlada RH

Predsjednik

Sabor

Tablica 23 - Što biste izdvojili kao najveći društveni problem s kojim se Hrvatska trenutčno suočava? – glavni problem

Broj ispitanika	980
Visoke cijene / skupoća/inflacija	22,5 %
Nezadovoljavajući životni standard / niske plaće	17,9 %
Korupcija i kriminal na visokoj razini	11,6 %
Socijalni status umirovljenika / niske mirovine	9,2 %
Gospodarstvo / ekonomska situacija / proizvodnja / recesija/križa	8,3 %
Siromaštvo	7,6 %
Nezaposlenost	3,0 %
Iseljavanje; iseljavanje mladih	2,9 %
Loši političari / loša vlast / politika	2,0 %
Radnici / doseljenici iz drugih zemlja	1,3 %
Mito (mito liječnicima, državnim službenicima itd.)	1,0 %
Kvaliteta stanovanja / cijene stanovanja	0,9 %
Nemoral / ponašanje pojedinaca	0,9 %
Loše stanje u poljoprivredi	0,8 %
Loše stanje u pravosuđu / sudovi	0,8 %
Loše stanje u obrazovanju / školstvo	0,6 %
Vanjski dug / prezaduženost zemlje	0,6 %
Ilegalni migranti	0,6 %
Neučinkovita javna uprava / birokracija	0,6 %
Loše stanje u zdravstvu / zdravstvo	0,5 %
Ovisnost o drogama i alkoholu	0,5 %
Manjak radnika / nedostatak kvalificiranih radnika	0,4 %
Nasilje (obiteljsko, vršnjačko, ulično)	0,2 %
Zagađenost okoliša / zaštita okoliša	0,2 %
Obrana / vanjski poslovi / odnosi sa susjedima / terorizam	0,1 %

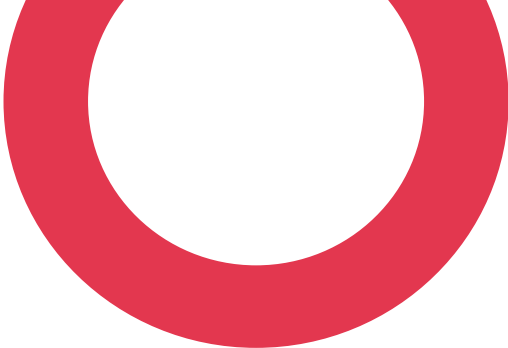
**Tablica 24 - S kojim se još velikim društvenim problemima Hrvatska trenutačno suočava?
- glavni problem + svi ostali**

Broj ispitanika	980
Visoke cijene / skupoća/inflacija	71,1 %
Nezadovoljavajući životni standard / niske plaće	60,5 %
Socijalni status umirovljenika / niske mirovine	52,2 %
Korupcija i kriminal na visokoj razini	48,2 %
Siromaštvo	38,9 %
Iseljavanje; iseljavanje mladih	32,5 %
Gospodarstvo / ekonomska situacija / proizvodnja / recesija/kriza	31,6 %
Loši političari / loša vlast / politika	30,3 %
Loše stanje u pravosuđu / sudovi	23,7 %
Loše stanje u zdravstvu / zdravstvo	23,3 %
Kvaliteta stanovanja / cijene stanovanja	22,7 %
Mito (mito liječnicima, državnim službenicima itd.)	21,8 %
Loše stanje u poljoprivredi	21,0 %
Neučinkovita javna uprava / birokracija	18,7 %
Nezaposlenost	16,1 %
Nasilje (obiteljsko, vršnjačko, ulično)	15,7 %
Radnici/doseljenici iz drugih zemalja	14,3 %
Manjak radnika/nedostatak kvalificiranih radnika	14,1 %
Loše stanje u obrazovanju/školstvo	13,9 %
Vanjski dug / prezaduženost zemlje	13,6 %
Nemoral / ponašanje pojedinaca	12,2 %
Ovisnost o drogama i alkoholu	12,1 %
Zagađenost okoliša / zaštita okoliša	11,1 %
Ilegalni migranti	10,2 %
Organizirani kriminal (krađa automobila, šverc narkotika i sl.)	8,9 %
Nešto drugo	8,6 %
Izbjeglička kriza	7,7 %
Rat u Ukrajini	7,6 %
Koronavirus	2,8 %
Obrana / vanjski poslovi / odnosi sa susjedima / terorizam	2,7 %

Izazovi roditeljstva
u suvremenom
društvu

**Izvještaj radionica
World Caf ea**

Radionice World Caf ea izvrsne su za organizacije, zajednice i timove koji traže rješenja za složene izazove ili žele podijeliti znanja i iskustva na dinamičan i inkluzivan način. Stoga su se pokazale vrlo prikladne za prikupljanje mišljenja i stavova na temu Izazovi roditeljstva u suvremenom društvu u okviru tematske sustavne podrške Moderni izazovi roditeljstva i demografija.

Metodologija World Caf ea osmišljena je kako bi potaknula dijalog, suradnju i razmjenu ideja u neformalnom i opuštenom okruženju. Ključni ciljevi te metode jesu zajedničko istraživanje tema od interesa i stvaranje novih uvida kroz suradnju sudionika. U okviru projekta održane su četiri radionice uživo u Zagrebu, Rijeci, Osijeku i Koprivnici te jedna *online* s mladima i različitim relevantnim akterima koji se svakodnevno bave tom temom u struci ili i sami kao roditelji. Radionice su održane tijekom listopada i studenog 2024. godine.

Prva radionica održana je 26. rujna 2024. u Rijeci. Okupila je 15 sudionika/ca – predstavnika/ca škola, vrtića, pravobraniteljskih ureda, udruga, roditelja te stručnjakinja iz područja školske medicine. Točnije, sudionike su činili: Dječji vrtić Opatija, udruga Porti , udruga Terra, Dječji vrtić Matulji, Dječji vrtić Rijeka, Osnovna waldorfska škola u Rijeci, Nastavni zavod za javno zdravstvo (NZJZ) Primorsko goranske  upanije, Odjel za školsku i adolescentnu medicinu, predsjednik udruge Tate ravnopravno roditeljstvo, Ured pravobraniteljice za djecu.

Druga radionica održala se 1. listopada 2024. godine u Osijeku u prostoru Stare pekare na kojoj je bilo 12 sudionika i sudionica iz različitih udruga i institucija – NZJZ-a Osječko-baranjske  upanije (OB ), Društva Naša djeca grada Osijeka, Obiteljskog centra OB -a, COO Ivana Štarka, Doma za starije i nemoćne osobe Vinkovci, Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek, Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti, Babysittera Osijek te Centra za pružanje usluga u zajednici Klasje Osijek.

U Zagrebu se 3. listopada 2024. godine u prostoru HUB385 održala radionica koja je okupila predstavnike/ce različitih organizacija i institucija, uključujući Ured pravobraniteljice za djecu, Ured pravobranitelja za osobe s invaliditetom, Grad Zagreb – Sektor zdravstva, područne urede Hrvatskog zavoda za socijalnu skrb, poliklinike za zaštitu djece, dječje vrtiće, Kliniku za

psihijatriju, predstavnice/ke udruga Krijesnica, „Djeca prva“, B.a.B.e., RCT Zagreb, Udrugu za kreativni socijalni rad, Status M, Centar za podršku roditeljstvu Rastimo zajedno i Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo te zainteresirane roditelje.

Četvrta radionica održana je u Koprivnici 4. studenoga 2024. godine u Inkubatoru kreativnih industrija. Na radionici su se okupili predstavnici i predstavnice različitih institucija, ustanova i organizacija civilnog društva kako bi raspravili o suvremenim izazovima roditeljstva, uključujući predstavnice domova zdravlja Koprivničko-križevačke županije, Obiteljskog centra Koprivničko-križevačke županije te osnovnih i srednjih škola iz Koprivnice i županije.

Prostor je u svim radionicama bio organiziran tako da simulira atmosferu kafića, s malim okruglim stolovima za 4 do 6 osoba. Sudionici su vodili diskusiju za stolovima odgovarajući na zadana pitanja i potpitanja poveznana uz tri opće teme: roditeljski resursi, slobodno vrijeme, strahovi suvremenih roditelja te dodatnu temu o izazovima roditelja u različitim obiteljima o kojoj se razgovaralo samo na radionici u Zagrebu¹. World Café funkcionira tako da se nakon određenog vremena (oko 20 minuta) sudionice/ci rotiraju i prelaze za drugi stol, gdje nastavljaju razgovor na temelju ideja prethodne grupe. Za svakim stolom dočekala ih je po jedna moderatorica iz udruge Roda. One su sudionicima nove grupe sažimale prethodne razgovore i osiguravale kontinuitet u razmjeni ideja. Sve radionice i razgovori su snimljeni, a snimke i transkripti služili su za analizu rezultata radionica. Provedena je deskriptivna analiza materijala koja je uključivala identifikaciju glavnih tema, obrazaca i ključnih uvida iz diskusija sudionika/ca. Analiza se provodila na temelju četiri zadane teme, a tako su grupirani i zaključci. Detaljnije o općim zaključcima, ključnim citatima i često spominjanim pojmovima može se vidjeti u nastavku.

U okviru projekta 27. studenoga 2024. održana je i radionica za mlade u *online* formatu. Na njoj su sudjelovale tri studentice i jedan student. Zbog različitih pitanja i metode rada ta radionica nije dio ovog izvještaja.

1 Detaljnije o pitanjima prema temama vidjeti niže u Izvještaju.

Tema 1 – Strahovi suvremenih roditelja

Osnovna pitanja postavljena svakoj grupi sudionika:

- 1. Što prepoznajete kao strahove suvremenih roditelja?** Svi roditelji imaju neke strahove, ali roditelji danas zasigurno imaju strahove koje nisu imali roditelji prije 20-ak godina. Prepoznajete li neke strahove vezane uz roditeljstvo koje vaši roditelji možda nisu imali?
- 2. Kako ti strahovi mogu utjecati na roditeljske odluke i ponašanja?** Npr. moguće je da roditelji dugo vode/voze djecu u školu jer se boje prometa, pa djeca ne mogu usvojiti sigurna ponašanja u prometu. Kakve još odluke roditelji možda donose zbog strahova?
- 3. Što bi bilo dobro napraviti da se ti strahovi umanje?** Tko bi to trebao napraviti i imate li ideju kako to napraviti?

Opći zaključci

- Nema značajnih razlika među gradovima, dosljedno se pojavljuju iste teme u vezi sa strahovima, s manjim varijacijama.
- Brzi tehnološki razvoj kod roditelja izaziva osjećaj da nisu ukorak s djecom koja su često mnogo vještija u korištenju tehnologije, što im stvara nesigurnost i strah od nesposobnosti da prate i usmjere djecu. To također može rezultirati osjećajem roditeljskog „zaostajanja“ i stresa zbog potrebe da prate nove trendove i zaštite djecu.
- Roditelji se često pitaju jesu li učinili dovoljno za svoje dijete, a taj strah povezan je s brigom o tome hoće li njihovi postupci dovesti do negativnih posljedica za dijete. To uključuje pitanje jesu li dovoljno strpljivi, imaju li pravi pristup i hoće li djeca imati problema zbog roditeljskih odluka. Taj strah snažniji je u odnosu na prethodne generacije s obzirom na veće zahtjeve i izazove koje roditeljstvo danas nosi.
- Strah od negativnih društvenih utjecaja poput bulinga, ovisnosti, seksualizacije i vršnjačkog pritiska na djecu postaje sve jači. Roditelji se boje loših prijatelja i lošeg društva u kojem se djeca mogu naći, dok i sami roditelji osjećaju velik pritisak da zadovolje društvene norme uključujući izgled, materijalni status i „savršenstvo“ koje se prikazuje na društvenim mrežama.

- Roditelji se bore s pitanjem koliko trebaju kontrolirati djecu u svakodnevnim aktivnostima, a koliko im trebaju dopustiti da budu samostalna. Granica između zaštite i prekomjerne kontrole (tzv. helikopter-roditeljstvo) vrlo je tanka, a roditelji se često osjećaju nesigurno u donošenju odluka.
- Roditelji danas osjećaju veću zabrinutost zbog sigurnosti svoje djece, osobito kada su na otvorenom bez nadzora. Taj strah obuhvaća prijetnje poput nasilja, nesreća, zlostavljanja, seksualnog nasilja i pedofilije, što stvara osjećaj bespomoćnosti jer roditelji nemaju potpunu kontrolu nad tim situacijama.
- Postoji znatan pritisak roditelja da ulažu puno vremena i resursa u razvoj svoje djece kako bi im osigurali uspjeh u životu. Pritisak dolazi ne samo s društvenih mreža i od *influencera*, nego i od obitelji, osobito starijih članova poput baka, koji imaju vlastite predodžbe o tome što roditelji mogu i trebaju raditi. Taj pritisak stvara osjećaj nesigurnosti i strah da roditelji možda ne čine dovoljno.
- Više se spominje pritisak drugih ljudi u zajednici i društvu, a ne apstraktniji pojmovi poput klimatskih promjena, stranaca i imigracije općenito. S druge strane, od tih apstraktnijih, uvijek prisutnih tema spominje se materijalno blagostanje i novac (što se opet može povezati s pritiskom roditelja „vršnjaka“) te standard života koji je postavljen zbog društvenih mreža.
- Roditelji se suočavaju s brigom oko financijske stabilnosti jer neizvjesnost oko toga kako će obitelj preživjeti može utjecati na njihovu sposobnost da djetetu pruže ono što je potrebno za uspjeh i sreću. Taj strah također uključuje brigu o tome kako financijski problemi mogu utjecati na emocionalno stanje djeteta.
- Nitko nema konkretan odgovor koja bi institucija trebala rješavati navedene probleme – spominje se više podrške iz uže zajednice da roditelji mogu doskočiti tom sveukupnom pritisku koji osjećaju izvana. Također, smanjenje pritiska koji roditelji vrše jedni na druge u svojevrsnoj solidarnosti. Spominju se radionice i mikroakcije među roditeljima kao potencijalno poboljšanje.

Ključne riječi: društvene mreže, digitalizacija, brze promjene, isključivanje, diskriminacija, neuspjeh, nedovoljan, neprihvatanje, strah od toga da si „drugačiji“, ogromna količina dostupnog sadržaja, preopterećenje sadržajem, preopterećenje stimulacijama, nesigurnost, anksioznost, zaštita djece, svakodnevna sigurnost, mentalno zdravlje djece, egzistencija, okolina i pritisak okoline, granice, autoritet, roditelj helikopter, postavljanje granica, granice

Izdvojeni citati

„Strahovi, koliko možemo hvatati taj tehnološki napredak, gdje su djeca, rekla bih, puno naprednija od nas. I kako možda uz to prevenirati neke probleme. Znači, s jedne strane oni su puno brži, više educirani, puno brže usvajaju te sadržaje, a s druge strane i dalje kod roditelja je ostao taj dio, mislim, ipak nekako trebaš biti uključen i znati gdje je dijete (...)“ Zagreb

„(...) evo, tek postajem novim roditeljem uskoro, tako da sam pun svih strahova, ali možda ovaj, i **financijska stabilnost i nekakvo slobodno vrijeme koje bih želio provesti s djetetom**, a naravno uvijek je to sve i posao mog supružnika i sve ostalo.“ Zagreb

„Onda i **buling** i sve ostalo što dolazi s današnjom djecom i sve se događa preko mobitela. Kao majka troje djece primjećujem da smo sve teži zapravo, da se sve više bojimo pustiti dijete i osamostaliti ga. Primjerice, nekada šetnje ulicom, prelazak i ostalo je bilo, to se podrazumijevalo.“ Zagreb

„**Prezaštitnički**, možda... ćemo biti. **Prekasno puštena kontrola.** (...) Roditelji od sebe očekuju da trebaju što više toga kontrolirati, a s druge strane smo svjesni da je sve oko nas sve manje moguće kontrolirati.“ Zagreb

„**Strah od bolesti, strah nošenja s bolestima, i roditelje i djece, strah od neimaštine, strah od gubitka posla, pa opet onda taj dio financijske nesigurnosti.** Strah od loših odluka, koje imaju loše posljedice za njih, za djecu, pa da sad u korištenju ekrana. Oni mogu napraviti tako nepromišljane stvari koje imaju dalekosežne posljedice, a oni toga nisu uopće svjesni.“ Zagreb

„**Mogu dati otkaz samo da čitam mailove iz škole i iz vrtića. To je doslovno svakodnevno.** Ako imate još više djece, jer ja ne mislim da ja dobijem desetak nekakvih obavijesti – novce za aktivnosti, novce za osiguranje, prijavite ovo dijete, radionice za ono, informacije su tada, roditeljski tada, nekakva distrakcija; ako se u školi provodi neka edukacija, raspored vrtića, raspored ono. **Znači to doslovno ne možete sve stići. Osjećate se loše ako ste slučajno zaboravili nešto, ako nešto previdite.**“ Zagreb

„Jer su današnji roditelji, ono, sva djeca moraju biti savršena. Svi moraju imati petice, svi moraju biti lijepo obučeni, da se nitko ne razlikuje, da ima, ne znam, drugačiju frizuru ili nešto, jer svi moraju biti po PS-u. **I onda strah od toga da će to moje dijete biti drugačije, da će to moje dijete možda imati drugačije stavove od neke druge djece ili će se u nečem razlikovati.**“ Zagreb

„**I taj kao strah da nisu dovoljni, da oni sami nisu dovoljni svom djetetu. Da. Ja se ful slažem s ovim osjećajem da svi strepe, da ako nešto malo omanu, da će to sad sve biti gotovo, u nepovrat.**“ Zagreb

„Meni se čini da je velik fokus na individualizmu i na tome **da su ljudi prepušteni sami sebi i onda imaju više strahova i više pritiska** i ono gdje ja vidim rješenje je taj rad na osjećaju solidarnosti jedni prema drugima i na zajednici. **Pa onda više događanja unutar zajednice, više resursa unutar zajednice, više mogućnosti za djecu i za roditelje unutar same zajednice da se mogu osloniti jedi na druge i na samu zajednicu.**“ Zagreb

„**Uzice društvenih mreža.** Kad pročitam ono od neke slavne osobe, može biti majka, imati karijeru. Mislim, ne može, nemojte mi to raditi. Znam da ne mogu imati karijeru. Može se ako imaju dadilje, ako imaju osobe oko djeteta.“ Zagreb

„Recimo taj možda strah, **da li će biti dobro uklopljeno, da li će kao takav imati iste mogućnosti i iste prilike.**“ Rijeka

„Čujem i što direktno, što indirektno, da se **roditelji boje okoline.** Okoline u smislu susjeda, prijatelja, rodbine. Mišljenja, osude, procjene. I to je zanimljivo jer mlađa djeca danas sve ranije stvaraju svoj identitet kao osobe, puno brže nego što se to događalo prije. **A s druge strane, roditelji dalje imaju podsvjesno - što drugi misle o meni, dok djeca imaju sve više 'briga me što drugi misle'.**“ Rijeka

„S jedne strane, roditelji postaju helikopter-roditelji na način da kontroliraju dijete do nekih granica do kojih misle da trebaju, a onda očekuju da pucnu prstima, dijete postane samostalno, a nije im zadao prilike da postane samostalno.“ Rijeka

„Čini mi se da čujem negdje da je to u stvari pitanje autoriteta. **Da više nema tog nekog autoriteta.** Nema zapravo. **Niti da roditelji su možda autoriteti prema djeci. Niti da imaju autoriteta prema okolini.**“ Rijeka

„**Strah od propuštanja, strah da nisam dovoljno dobar roditelj jer nešto nisam napravila kako treba,** nešto je moje dijete propustilo. Taj strah često dovodi do pretrpavanja djece aktivnostima i visokih očekivanja.“ Koprivnica

„Mislim da se susreću s puno strahova, ali ja bih sad istaknula jedan, a to je strah da će **neudovoljavanje djetetovim željama,** odnosno zadovoljavanje nekakvih njegovih hirova, odnosno osjećaj da će onemogućavanje da bude uvijek sretno utjecati na nekakve traume njegove.“ Osijek

„Mislim da su strahovi roditelja danas često povezani s tehnologijom i informacijama koje nas zasipaju sa svih strana. Roditelji se osjećaju nemoćnima jer teško mogu kontrolirati sve sadržaje kojima djeca imaju pristup.“ Osijek

„**Sigurnost djeteta danas postaje veći problem** jer se stalno pitamo hoće li se nešto loše dogoditi dok su naši roditelji bili mnogo opušteniji kada smo mi odrastali.“ Osijek

„**Strah možda od toga da nećemo što je biti savršeno.** Da, da. Da nećemo biti savršeni roditelji.“ Osijek

Tema 2 – Roditeljski resursi

Osnovna pitanja postavljena svakoj grupi sudionika:

- 1. Smatrate li da su današnji roditelji pod pritiskom donošenja odluka o roditeljstvu više nego prije?** Očekuje li društvo od roditelja više, kao i roditelji sami od sebe? Pojasnite.
- 2. Koje vještine, znanja i resurse po vama suvremeni roditelji trebaju imati?** Pri tom mislimo na različita znanja (iz područja obrazovanja, zdravstva i sl.), roditeljske vještine, vrijeme i sve druge nematerijalne resurse koji roditeljima trebaju. Kako bi roditelji trebali doći do tih vještina i resursa, kako ih steći? Čija je odgovornost da roditelji imaju te vještine, znanja i resurse?
- 3. Kako društvene mreže i mediji utječu na percepciju roditeljstva?** Koji su mogući negativni/pozitivni učinci utjecaja društvenih mreža i medija? Objasnite. Što se može učiniti da se umanje negativni učinci (ako ih ima)?

Opći zaključci

- Pritisak na prijašnje generacije roditelja nije nužno bio manji. Sudionici smatraju da je bio drugačiji u smislu izvora iz kojeg je dolazio. Za više roditelja se temeljio na materijalnom, a sada dolazi iz više različitih izvora.
- Roditelji su opterećeni konstantnim donošenjem odluka. Na svakodnevnoj razini donose puno odluka za sebe i svoju djecu.
- Slobodno vrijeme djece postaje sve rjeđe. U današnje doba slobodno se vrijeme odnosi na organizirane aktivnosti koje djeca pohađaju, a roditelji su uvijek organizatori tog vremena, što ih dodatno opterećuje. Često su i djeca preopterećena aktivnostima u tzv. slobodnom vremenu.
- Roditelji se gube i u konstantnom razgovoru s djecom, gdje (čini se) nemaju nekog odmaka za sebe i često ne vide ni smisao u tom razgovoru. U dosta se razgovora kao tema pojavljuje pretjerana komunikacija koja nije uvijek smisljena.
- Ponavlja se tema pritiska drugih roditelja iz teme Strahovi. Posebice „savršenih roditelja“ koji su prisutni na društvenim mrežama. Također, kao izvor tog pritiska često se spominje i okolina (drugi roditelji, prijatelji, rodbina) i preispituje se stvaraju li taj pritisak zaista ljudi iz okoline ili roditelji sami sebi.

- Društvene mreže uglavnom se percipiraju kao da donose više negativnog nego pozitivnog. A da bi donijele nešto pozitivno, često se spominje da roditelji moraju imati visoku razinu kontrole nad djecom koja koriste te društvene mreže i internet općenito, kao i nad sadržajima koje koriste.
 - Djeca provode previše vremena *online* u kući. Tinejdžerska dob posebice je problematična u pogledu tehnologije.
 - Društvene mreže mogu biti pozitivne ako postoji jasna granica. Pitanje je onda koliko su roditelji dodatno opterećeni postavljanjem i tih granica i pravila, ali i kako to kontroliraju ako kontroliraju.
- Djeci su postavljeni „viši standardi“ što moraju nositi i kako moraju izgledati – povezano s materijalnim statusom i bulingom općenito, što onda stvara pritisak i na roditelje ako im nešto od toga ne mogu omogućiti.

Ključne riječi: društvene mreže, internet, komunikacija, pritisak, utjecaj okoline, velika količina informacija, postavljanje granica, granice, izgled, udovoljavanje zahtjevima djece, informacije nadohvat ruke (pozitivno i negativno), građenje povjerenja, stres, prijateljstvo vs. roditeljstvo, očekivanja, „ispravne“ odluke

Izdvojeni citati

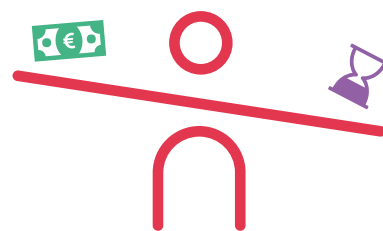
„Apsolutno smo **pod pritiskom donošenja odluka**. Zato što je sad **pitanje da li smo si to sami nametnuli, ili nam društvo nameće**. Jer vidim kod sebe da roditelji su previše involvirani, tj. puno više nego prije, ali možda čak ne uvijek da je to uvjetovano društvenim nekim nametanjem. Kao da žele u svemu sudjelovati čak i u onome što uopće mu nije potrebno.“ Zagreb

„Danas imamo puno više znanja o ovom djetetu, i puno više struja, i puno više se promišljanja, puno više informacija dolazi do nas, i samim time je teže donijeti odluku jer smo zapravo s toliko toga bombardirani. Da, informacijama raznim, i isto tako smo bombardirani i samim obvezama koje moramo napraviti, kako bi osigurali život za to dijete.“ Zagreb

„Teško pitanje, ovoga, pa mislim da bi **suvremeni roditelji trebali najviše biti prilagodljivi** s obzirom i na suvremeno društvo u kojem mi trenutno živimo.“ Zagreb

„Pa ja razmišljam, ono šta bi ono istaknuo, puno je tih **vještina koje bi roditelji trebali savladati i osvijestiti, ali mislim da jedna od glavnih su komunikacijske vještine**, naučiti kako komunicirati na topao način. Znači postavljanje granica, ali uz uvažavanje osjećaja i uvažavanje općenito. Ne ono *my way or highway* nego baš ono – ja mislim da je to, zašto misliš da je to, objasniti zašto je to takva granica. Jer mislim da su djeca puno pametnija nego što mi mislimo i puno više mogu razumjeti, ako im se na lijep način nešto objasni.“ Osijek

„Da li sebi stvaramo pritisak? Mislim da da, mislim da definitivno. **Imamo veće mogućnosti za usporedbu s drugima, široke informacije, puno više informacija od drugih ili od**

društvenih mreža i sl. I onda neminovno da se uspoređujemo s nekim idealima instagramskim, tik-tokovskim, sl.“ Osijek

„Prije je život bio jednostavniji i sporiji. Jesu, ali prije su neke, jer druge odluke bile teže, kako prehraniti obitelj, tako da mislim da je više stvar toga da se društvo u cjelini mijenja i da je **puno teže držati korak s tim i da to nije ono pritisak toliko jesam li dobar roditelj, nego balansirati sve to.** Ali ima i nešto u ovome što je već spomenuto, da zapravo puno više poticaja dolazi izvana.“ Osijek

„Ono što meni se čini da uz toliko puno informacija s interneta i društvenih mreža, da zapravo **roditelji sami sebi stvaraju taj pritisak očekivanja nekih od djeteta ili nekakvih percipiranih opasnosti od vanjskog svijeta,** koji nije bio toliko izražen ranije. To je zapravo ono prvo pitanje o kojem smo pričali, pritisak. To je jedan novi oblik pritiska.“ Osijek

„**Ja cijeli dan samo donosim odluke.** Moja mama stvarno govori da to nije bilo prije, da ona nije toliko morala sudjelovati u našem odgoju kao što mi danas sudjelujemo. Ujutro sam već donijela naravno 10 odluka što treba i kako treba.“ Koprivnica

„Da, ja smatram isto da je drugačije nego prije i da smo pod većim pritiskom svi zajedno su i **naša očekivanja veća. Ili mi imamo isto veća** očekivanja od djece, neki drugi veća očekivanja od nas, očekivanja društva...“ Koprivnica

„A sad su većinom, pogotovo roditelji koji su tu bliže u gradu, mislim da djeci su kompletno ispunjeni dani i **baš to jedan drugom radimo pritisak.**“ Koprivnica

„**Mislim da se nikom ne može reći konkretno da je odgovoran.** Roditelj, društvo, roditelj od roditelja ili... Ne znam, nekak' te... Sve nekak' to ide ili spontano ili se mi izgrađujemo kroz to roditeljstvo. Gledajući sebe, ne znam, uzimaš model svojih roditelja.“ Koprivnica

„Roditelji su roditelji zato što su učeni. Odgovor? Alati su introspekcija i postavljanja granica za sebe.“ Rijeka

„Apsolutno. Način života, utjecaj medija, okoline, vršnjaka, dostupnih informacija djeci, naravno da se podliježe pritisku u donošenja odluka.“ Rijeka

Tema 3 – Slobodno vrijeme

Osnovna pitanja postavljena svakoj grupi sudionika:

- 1. Je li izazovno za današnje roditelje ispuniti djetetovo slobodno vrijeme?** Kako sadržajno balansirati slobodno vrijeme? Kad govorimo o slobodnom vremenu, možemo govoriti o strukturiranom, nestrukturiranom i korištenju tehnologija (za zabavu).
2. Sve to što djeca koriste u svoje slobodno vrijeme, bez obzira na to je li strukturirano, nestrukturirano ili je potreba tehnologije, košta i novca i vremena. Npr. odlazak u kino cijele obitelji, odlazak na izlet u prirodu je veliki izdatak jednako kao i bavljenje sportom, glazbom i drugim aktivnostima. Što mislite da bi roditeljima **pomoglo da se lakše nose s financijskom nepriušivošću i da osiguraju djetetu slobodno vrijeme koje mu žele priuštiti?**
- 3. Kako vidite korištenje digitalnih tehnologija u roditeljstvu?** Koji su pozitivni, a koji negativni učinci? Kako umanjiti negativne učinke ako ih ima?

Opći zaključci

- Teško je uskladiti aktivnosti kod roditelja s više djece. Dječje aktivnosti i roditeljima oduzimaju vrijeme. Kao problem se javlja financijsko opterećenje zbog različitih aktivnosti.
- Osim što su roditelji izmoreni od praćenja svih dječjih aktivnosti, i djeca su umorna od zahtjevnosti tih aktivnosti, posebice ako se odvijaju svaki dan ili djeca idu na više različitih aktivnosti.
- Tehnologija kao dvosjekli mač: omogućava pristup edukativnim sadržajima i razvija digitalne vještine, ali djeca puno slobodnog vremena provode na tehnološkim uređajima i internetu i na nekvalitetnom sadržaju. Roditeljima je teško postaviti granice ako sami često koriste uređaje zbog posla ili zabave.
- Pozitivna strana tehnologije je da zahvaljujući mobitelima roditelji imaju osjećaj veće sigurnosti jer mogu kontaktirati dijete u bilo kojem trenutku.
- Ponovno se provlači tema pritiska okoline i društvenih mreža – o tome kako slobodno vrijeme djece treba izgledati, kamo se mora putovati, gdje se družiti, na koje aktivnosti ići itd.

- Vaučeri od države ili poslodavca predloženi su kao ideja za financijsko rasterećenje roditelja i kvalitetno slobodno vrijeme za djecu. Organiziranje aktivnosti od udruga i zajednice.
- Ponovno je prisutna tema kontrole – roditelji imaju potrebu biti prisutni u strukturiranim i nestrukturiranim aktivnostima svoje djece.

Ključne riječi: financijski pritisak, vremensko ulaganje, pritisak, očekivanja, balansiranje (vremena, sadržaja, kontrole), društvene mreže i internet, opterećenje djece, kontrola, prisutnost, putovanja, sport, dosada, raspored, organizacija, „kreativnost se rađa iz dosade“, sigurnost, sloboda djece, socijalizacija djece

Izdvojeni citati

„Danas imamo tisuću reklama različitih programa na koje možeš upisati dijete i svi su najbolji. **Svi moraju biti daroviti**, svi su...“ Zagreb

„Sve se plaća, roditelji imaju **ogroman financijski izdatak i pritisak** zato što danas djeca odlaze na izlete koje smo mi u osamdesetima mogli samo sanjati. Niko nije išao na praznicima s mamom i tatom u Milano. Danas je to djeci postalo normalno, puno se više putuje, puno se više djeci pokušava dati i više stvari.“

„Možete nekakve stvari zajednički raditi, nekakve stvari s djecom. Meni su recimo super usluge koje se mogu ugovarati sad ne znam prek' maila, WhatsAppa s doktorom, sa školom, s vrtićem. Brže.“ Zagreb

„Pa ne znam, ja bih rekla da je **možda izazov na roditeljima što se tiče slobodnog vremena djeteta više što se tiče kvalitete nego kvantitete** jer tu stvarno mislim da ima jako puno raznih aktivnosti kojima se djeca mogu baviti, ali mislim da je to ipak **teže roditeljima naći vremena općenito za to slobodno vrijeme njihovo i onda sve vrijeme koje oni imaju više-manje usmjeravaju baš na to za djecu.**“ Zagreb

„Ja mislim, možda pitanje o kojem razmišljam – da možda ta riječ 'ispuniti' nije baš, **možda bi bilo više nekako 'voditi'. Jer ispuniti je nešto što je kao prazno pa treba popuniti. Kao možda bi bila riječ bolje reorganizirati, koordinirati, voditi, ali nekako ispuniti mi je kao da mi nije... Kao da nešto nedostaje.**“ Zagreb

„Ja mislim da je izazovno, možda ja ne bih rekla da je izazovno ispuniti, **ali mislim da je možda izazovno kvalitetno provoditi.** Možda bi to bilo puno, ja bar, iz mog iskustva, nego kvalitetno provoditi. Da (roditelj) može biti prisutan jer smo svi često puta umorni od posla od svih podražaja i informacija, da možeš biti prisutan, da možeš biti ono nekakav radostan i voditi taj cijeli proces, da možeš biti ono nekako adekvatan.“ Zagreb

„Okej, ja imam dijete u predškolskoj dobi, pa nemamo još toliko problema s tim, **ali primjećujem u školi da djeca ili imaju previše slobodnog vremena u smislu nestrukturiranog slobodnog vremena, ili imaju previše obaveza.** Rijetko nađemo na dijete koji ima jednu aktivnost na koju ide, tipa ide na nogomet. I to je to.“ Koprivnica

„Ne, **znači nedostaje te slobodne igre.** Djeca se povezivala, stvarala nekakve odnose, organizirala sami svoju strukturu, išla, znači sad se ima nešto da je organizirano i oni su zapravo manjkavih sposobnosti. Kad imaju nekog vremena, ne zna točno kako bi, kad bi se to sami radili... **Kreativnost se rađa iz dosade.**“ Koprivnica

„Kako ćeš svoje obaveze posložiti i kad dođeš kući, kako ćeš ga animirati. Ma da, moje mišljenje je da ne treba cijelo vrijeme animirati djecu u kući i zabavljati. Mislim da djeca trebaju naučiti se i sama zaokupiti s nečim. **Razvijati kreativnost. Tako je. Nestrukturirana, slobodna igra.**“ Rijeka

„Uvijek postoji problem toga što **nema dobrih mjesta za nestrukturirano druženje**. Znači nema baš mjesta **gdje se roditelji osjećaju sigurno pustiti svoje dijete da se igra s drugom djecom**. Okej, ili to da neki roditelj nadgleda, ali opet se to teško organizirat, tko će paziti, tko će... I ono što primjećujem kod tih nekakvih slobodnih aktivnosti je često strah od roditelja da se djeci nešto ne dogodi.“ Rijeka

„I mislim da je izazov isto tako izbalansirati, ukoliko obitelj ima više djece, različite dobi, različitih interesa i potreba, onda je to ono... Još neki džoker iz rukava moraš izvuć negdje. To je ono dodatni izazov i jednostavno tu roditelj nema kapaciteta jednako sudjelovati u svemu niti popratiti.“ Rijeka

Tema 4 – Izazovi roditelja u različitim obiteljima

Osnovna pitanja postavljena svakoj grupi sudionika:

- 1. Prepoznajete li neke skupine roditelja kojima je roditeljstvo izazovnije?** Mislimo na skupine koje imaju smanjene različite resurse, odnosno veće izazove od nekih drugih skupina roditelja? Koje su to skupine roditelja?
- 2. Zašto smatrate da je njima roditeljstvo izazovnije?** Po čemu je izazovnije?
- 3. Koje se konkretne mjere mogu donijeti da se tim roditeljima olakša roditeljstvo?** Čija je to odgovornost?

Generalni zaključci

- Jednoroditeljske obitelji, roditelji s financijskim izazovima, roditelji s više djece te roditelji djece s posebnim potrebama često su prepoznati kao oni koji se suočavaju s najvećim izazovima.
- U većim gradovima, poput Zagreba, situacija je bolja, ali u manjim zajednicama nedostaje osnovnih resursa poput logopeda, psihologa i terapijskih centara.
- Sustav je često neefikasan, nepovezan i preopterećen, što otežava ostvarivanje prava.
- Roditelji se bore s usklađivanjem poslovnih i obiteljskih obveza, posebno ako rade u smjenama ili nemaju podršku partnera.
- Financijski troškovi i vremenski zahtjevi čine pristup uslugama teško ostvarivim za mnoge obitelji.
- Potencijalne mjere za pomoć ovise o boljoj koordinaciji među sustavima i uvođenju evaluacijskih planova, osnaživanju udruga da popune praznine te povećanju dostupnosti resursa i usluga u manjim sredinama.

Ključne riječi: jednoroditeljske obitelji, marginalizirane skupine, siromaštvo, kapaciteti, usklađivanje poslovnog i privatnog života, podrška, dostupnost usluga

Izdvojeni citati

„**Znači u Slavoniji apsolutno ništa nije dostupno.** Svi ljudi iz Slavonije moraju ići ovdje. Djeca, koja su neurorizična, nema ništa za procjenu u Slavoniji.“ Zagreb

„Znam puno ljudi koji svoju djecu ne vode ni logopedu, ni radnom terapeutu, ni psihologu jer nemaju tu mogućnosti, **jer nemaju financijskih mogućnosti.**“ Zagreb

„Mislim da je to jedan dosta veliki prostor za nevladine udruge da uđu sa svojim projektima. Jer korisniku nije bitno jer je to sustav ili je to neka udruga.“ Zagreb

„Ne znam je li to ispravno reći, ali roditelji sniženih kapaciteta... Imam ljude koji imaju nizak stupanj obrazovanja, ali nema nikakve teškoće. Al' baš neki ljudi koji imaju snižene kapacitete, stupaju u te neke odnose, pa dobiju djecu, a zapravo imaju nekakve kapacitete, ne vjerujte samo na sebe.“ Zagreb

„**Roditelji s invaliditetom imaju sve izazove koje ima svaki drugi roditelj, ali i dodatne izazove** počevši od same odluke da postanu roditelji, gdje se susreću s predrasudama, pa čak i od sustava zdravstva.“ Zagreb

„Roditelji djece s posebnim potrebama nemaju odgovarajuću infrastrukturu, čak ni za kratkotrajnu brigu o djeci dok se roditelji odmaraju.“ Zagreb

